

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

AURIMAS STATKUS

Edukologijos studijų programos (specializacija: laisvalaikio
pedagogika ir rekreacijos pagrindai)

EMM-03 studentas

REKREACINĖS VEIKLOS ORGANIZAVIMO YPATUMAI
VIEŠOJOJE ĮSTAIGOJE

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas:
Doc. Dr. H.Volodka

Šis darbas yra originalus ir nebuvo teikiamas kuriam nors laipsniui ar kvalifikacijai
įgyti.....

Šiauliai, 2005

SUMMARY

Peculiarities of organizing recreational activity in a public institution. Aurimas Statkus.

The development of globalization and internationalization, increasement of mobility of dwellers, economic growth and other factors lead to the formation recreational system in Lithuania. Nowadays recreation becomes especially significant, this is the reason why researches of theoretical and practical aspects of quality management are important nowadays.

The object of this work is the complex of educational and organanizational peculiarities of “Alytus sports and recreation centre”. As a consequence, the *purpose* of this work is to evaluate the services of recreational centres from consumer’s point of view. The tasks of this paper have supposed the relevant structure of this work: initially, the reader is primed about the concept, essence, functions and types of recreation; after that the analysis of methodological peculiarities of managing recreational activity is accomplished; furthermore the most relevant competencies of public organization “Alytus sports and recreation centre” activity are evaluated; at last, a survey of services provided by public organization “Alytus sports and recreation centre” is accomplished.

The analysis of scientific literature lets to make a statement that the concept and content of recreational activity is quite familiarly formed in lithuanian and foreign informational resources; it makes the process of activity structurization not so complexed.

Seeking to confirm scientific decisions, a survey was accomplished. This survey has presented that respondents of the survey evaluate the services of the centre quite approvingly.

Various scientific literature, statistical information and sociological researches in english, russian and lithuanian, was used for preparing this master thesis.

TURINYS

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Globalizacijos ir internacionalizacijos procesų spartėjimas, naujų technologijų, o ypač informacinių, augimas ir paplitimas, gyventojų mobilumo augimas, o taip pat ekonomikos augimas, demografiniai ir kiti veiksniai sąlygoja ir sąlygos šiuolaikinės rekreacijos sistemos formavimąsi Lietuvoje. Rekreacija įgyja vis didesnę reikšmę šiuolaikinėje visuomenėje, įžengusioje į XXI skaitmeninių technologijų revoliucijos amžių, tačiau vis dar išlaikančioje fizinius ir dvasinius poreikius bei humanistinį mąstymą, todėl rekreacinių organizacijų teikiamų paslaugų poreikio ir tobulinimo tyrimai yra labai aktualūs.

Šio darbo tyrimo **objektas** – VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ edukacinės ir organizacinės veiklos ypatumai.

Tyrimo problema. Pagrindinė šio darbo problema yra ta, jog Lietuvoje visuomenės rekreacija užsiimančių įstaigų darbuotojai yra sutelkiami strateginių organizacijos tikslų vykdymui, tačiau organizacijų teikiamos paslaugos nepakankamai tenkina visuomenės poreikius, be to, apie jas visuomenė yra minimaliai informuojama. Todėl iškyla būtinybė analizuoti rekreacinių įstaigų teikiamų paslaugų priimtinumą vartotojui ir suformuoti rekreacinių įstaigų tobulinimo rekomendacijas. Taigi, šio darbo problema, suformuluota klausiamąja forma, skamba taip:

- Ar rekreacinių paslaugų vartotojai yra pakankamai informuoti apie rekreacinių įstaigų teikiamas paslaugas?

Tyrimo tikslas ir uždaviniai. Pagrindinis šio darbo tikslas yra įvertinti visuomenės rekreacijos centrų teikiamas paslaugas vartotojų aspektu.

Numatytam tikslui įgyvendinti keliama šie uždaviniai:

- o atskleisti rekreacijos koncepcijos sampratą, esmę, funkcijas bei tipus;
- o išanalizuoti metodologinius rekreacijos valdymo aspektus;
- o įvertinti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ esmines veiklos kompetencijas;
- o atlikti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamų paslaugų poreikio tyrimą.

Hipotezė. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ lankytojai, studijuojantys aukštosiose ir aukštesniosiose Lietuvos mokymosi įstaigose nėra pakankamai informuoti apie centro teikiamas paslaugas, todėl jų kokybę vertina skeptiškai.

Tyrimo metodologija. Tyrimui atlikti buvo suformuluotas tyrimo instrumentas – anketa, apimanti 11 klausimų ir sudaryta specialiai tyrimo tikslui įgyvendinti. Darbo uždavinius padėjusi įgyvendinti **metodika** apima tiek medžiagos rinkimo, tiek duomenų apdorojimo metodus:

- o mokslinės literatūros analizę;
- o lyginamąją analizę ir sintezę;
- o koncepcinį modeliavimą;
- o anketinį tyrimą;
- o statistinę rezultatų analizę.

Atlikto anketinio tyrimo rezultatų apdorojimas buvo atliekamas duomenų apdorojimo “Microsoft Excel” programa.

Darbo rašymo **pagrindiniai etapai** būtų šie:

- 1) Surinkti medžiagą (knygas, straipsnius, informaciją internete), kurioje būtų aprašoma rekreacinė veikla;
- 2) Sudaryti planą, išskiriant svarbiausias dalis;
- 3) Laikantis plano parengti teorinę darbo dalį;
- 4) Atlikti tyrimą ir jo rezultatų analizę;
- 5) Išskirti pagrindines mintis ir jomis remiantis, suformuluoti išvadas bei pateikti pasiūlymus.

Darbo struktūra. Darbą sudaro du skyriai sudaryti iš skyrių bei poskyrių. Pirmoji darbo dalis yra skirta supažindinti su analizuojamos temos aktualumu bei teoriniais darbo objekto aspektais. Antroje darbo dalyje atliekamas praktinis VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro” teikiamų paslaugų poreikio įvertinimo tyrimas. Be to šis baigiamasis magistro darbas apima ir kitas esmines struktūrines magistrinio darbo dalis: įvadą, išvadas, rekomendacijas, priedus. Darbe pateikta 10 lentelių, 16 paveikslų.

Teorinis ir praktinis darbo naujumas. Rekreacijos, kaip mokslo tyrimo objekto, formavimosi pradžia nurodoma XIX a. pab. – XX a.pr., taigi, rekreacijos organizacijų valdymo ir rekreacinių paslaugų koncepcijos dar nėra galutinai suformuluotos, itin dažnai rekreacijos sistema tiek teorijoje, tiek praktikoje analizuojama drauge su turizmo sistema. Taikomojo aspektu darbas yra naujas tuo, jog įvertinamas VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugų poreikio įvertinimas ir tobulinimo galimybių analizė. Be to, tyrinėdamas darbo objektą šio darbo autorius siekė pateikti teiginių ir išvadų, kurios dar nebuvo publikuotos mokslinėje literatūroje, taigi pats darbas iš dalies gali būti laikytinas naujas moksliniu požiūriu.

Darbui parengti naudota literatūra. Rašant darbą pagrindinis dėmesys buvo skirtas literatūros rinkimui bei jos analizei. Teoriniams sprendimams panaudota literatūra lietuvių, rusų bei anglų kalbomis. Praktinis tyrimas atliktas remiantis tiek VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ nuostatais bei praktinės veiklos analize.

Praktinis rezultatų reikšmingumas. Praktinėje darbo dalyje atliktas tyrimas gali būti pratęstas platesnio masto tyrimu, imtimi pasirenkant daugiau respondentų, o pateikiamas visuomenės rekreacija užsiimančių įstaigų valdymo tobulinimo ir reorganizavimo modelis gali būti realiai pritaikytas daugeliui tokio tipo organizacijų.

1. REKREACINĖS VEIKLOS ORGANIZAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Turizmo ir rekreacijos vystymosi pasaulyje istorinė apžvalga

Rekreacijos, kaip visiškai atskiros veiklos, lemia jos sąveiką su turizmo veikla, todėl atliekamas rekreacinės veiklos istorinis formavimasis siejamas su turizmo raida.

Turizmo formavimosi laikotarpį galima suskirstyti į atskirus periodus. Kaip teigiama autorių kolektyvo sudarytame vadovėlyje „Turizmas“, įvairūs autoriai turizmo plėtros istoriją skirsto į skirtingus periodus, atsižvelgiant į pasirinktą pagrindinį periodizacijos kriterijų. Šie kriterijai gali būti įvairūs: keliavimo paplitimas pasaulyje, keliaujančiųjų skaičiaus kaita, valstybių tapsmas turistinėmis šalimis, politinės raidos įtaka keliavimui, ekonominių rodiklių pokyčiai, turizmo organizacijų valdymo sistemos pokyčiai ir daugelis kitų. Be to, turizmo raidos periodizacija turi savų ypatumų skirtingose šalyse (Grecevičius ir kt., 2002, p.36). Palyginimui minėtojo leidinio autoriai pateikia lentelę (žr. 1 lent.).

1 lentelė

Turizmo raidos periodizacija (Šaltinis: Grecevičius ir kt., 2002, p.36)

Pagal Saprunovą	Pagal Kabuškin
<i>Turizmo priešistorė</i> – iki 19a. pradžios	<i>Senovės periodas</i> – iki 19a.
<i>Elitinis turizmas</i> – 19a. pradžia – 20a. pradžia	<i>Industrinis periodas</i> – 1800 - 1917m.
<i>Socialinis turizmas</i> – 20a. pradžia – iki antrojo pasaulinio karo	<i>Turizmo vadybos sistematizavimo stadija</i> – 1918 – 1990m.
<i>Masinis turizmas</i> – po antrojo pasaulinio karo – dabartinis etapas	<i>Centralizuotos turizmo valdymo sistemos iširimo stadija</i> – nuo 1990m. iki dabar

I. Žalienė ir A. Sabaliauskaitė (2002) išskiria analogiškus turizmo raidos etapus, tačiau juos įvardija šiek tiek kitaip: 1 etapas: senovinė fazė – iki XIX a.; 2 etapas: pradinė fazė – 1800 – 1917m.; 3 etapas: raidos ir kilimo fazė – 1917 – 1990m.; 4 etapas: centralizuotų turizmo struktūrų žlugimas ir skirtingų nuosavybės formų, turistinių įmonių kūrimas – 1990m. ir iki šių laikų (Žalienė, Sabaliauskaitė, 2002, p.15).

Irena Svetikienė (2002) skiria šiuos turizmo plėtros raidos etapus: 1) Iki XIX a. pradžios – turizmo istorijos pradžia; 2) XIX a. – XX a. pradžia – elito turizmas, specializuotų įmonių atsiradimas kuriant

turizmo paslaugas; 3) XX a. pradžia ir iki Antrojo pasaulinio karo – socialinio turizmo kūrimosi pradžia; 4) XX a. po Antrojo pasaulinio karo prasideda šiuolaikinio turizmo plėtros etapas, kuris dar vadinamas masinio turizmo epocha. Šiame etape kuriasi turizmo industrija, kaip tarpšakinio komplekso prekių ir paslaugų gamybos turizmas (Svetikienė, 2002, p.11).

Visos išvardintos turizmo raidos etapų klasifikacijų nevienodumą lėmė analizei pasirinktos transporto priemonės, kelionių motyvai bei dalyvių kiekis ir jų priklausomybė įvairiems visuomenės sluoksniams.

Iki XIX a. vidurio kelionėms buvo būdingos primityvios susisiekimo priemonės. Pagrindiniai keliavimo tikslai buvo: prekybos reikalai, akiračio plėtimas švietimo tikslais, gydymasis, šventų vietų lankymas. Kelionės buvo elito gyvenimo bruožas.

Istorinėje turizmo raidoje svarbus yra susisiekimo faktorius, kurį sąlygojo nauji technikos išradimai: 1807 – garlaivis, 1814 – garvežys. Be to tobulėjo pašto ryšių sistema, plėtėsi keliai. Tai lėmė greitesnį susisiekimą, kelionių patikimumą ir mažesnes kelionių išlaidas.

Taip pat svarbus socialinis faktorius. Mokslo ir technikos progresas ir darbininkų socialinė kova, auganti visuomenės gerovė nulėmė, kad palaipsniui darbo laikas sutrumpėjo, atsirado daugiau laisvalaikio. Palaipsniui įvedamos garantuotos neapmokamos, o vėliau ir apmokamos atostogos.

XIX a. pab. - XX a. pr. turizmo raidos etapas ypatingas tuo, kad jau XVIII a. pabaigoje įvyko pramoninė revoliucija, kuri lėmė daugelio pokyčių atsiradimą (Letukienė, Gineika, 2003, p.109). Šis fenomenalus reiškinys, pirmiausiai pasireiškęs Anglijoje, o vėliau išplitęs beveik po visą pasaulį, ne tik paveikė daugelio šalių ekonomiką, bet ir buvo šių laikų turizmo pagrindas. Nauji mokslo ir technikos išradimai, tokie kaip garo variklis (Vatas), 1807 m. sukonstruotas garlaivis, garvežys (Stefensonas), 1825 m. nutiestas pirmasis geležinkelis, kiek vėliau - automobilis ir lėktuvas, taip pat ekonominė bei politinė situacija, lėmė būdingiausią tam laikmečiui turistų srauto masiškumą. Prasidėję masinės statybos padidino darbo jėgos paklausą visai naujose srityse, dėl geresnių gyvenimo sąlygų įvyko demografinis sprogimas. Visa tai paskatino migraciją, atsirado taip vadinamas „tautų kraustymasis“ (Aastad, 1999, p.13). Šiuo laikotarpiu keičiasi ir žmonių gyvenimo būdas – industrializacija sukūrė du naujus visuomenės sektorius: 1) miestiečius, kurie sudarė geležinkelio keleivių rinkos ir populiarių ekskursijų rinkos pagrindą; 2) naujos finansinių vertybinių popierių turėtojų klasė – turtingi žmonės, susiformavo kelionių ir turizmo rinka (Žalienė, Sabaliauskaitė, 2002, p.19).

Be jau minėtų faktų, XIX a. pabaigos ir XX a. pirmos pusės laikotarpiui būdingos tokios naujovės turizmo istorijos raidoje kaip: elitinio turizmo periodas, turistinių katalogų atsiradimas, masinis turizmas bei turizmas su Hitlerio idėja, viešbučių statyba, automagistralių tinklų plėtra, didėjantis turizmo regionų skaičius, paslaugų sferos plėtra, spartėjantis turizmo organizacijų plėtimasis.

XIX a.pradžiai Europa jau turėjo susiformavusią kelionių madą, kurios buvo pakankamai įvairios savo tikslais ir geografija. Svetingumo sistemos lygis, nežiūrint tam tikrų vystymosi raidos pasisėkimų,

dar nebuvo labai aukštas. To laikmečio užėigos panašėjo į pakelės viešbučius. Nepatogumai, kuriuos jautė viešbučių klientai neprilygo tiems pavojams ir nepatogumams, kurie jų laukė keliuose: ankštos, nepatogios, perkrautos pašto karios kiauais stogais, prasti keliai, pakelių plėšikai. Todėl pistoletai buvo beveik privalomas keliauninko atributas. Tik Anglijoje ir Prancūzijoje keliai buvo šiek tiek geresni. Buržuazinių santykių atsiradimas sąlygojo ypatingai sunkių gyvenimo sąlygų atsiradimą ir privedė prie negatyvių rekreacijos formų naudojimo darbininkų klasės tarpe.

1841 m. yra laikoma organizuoto turizmo pradžia, o Anglija – šalis, kurioje atsiranda pirmos turistinės organizacijos, savo veiklą plečiančios šioje, o vėliau ir kitose valstybėse. Minėtų metų birželio mėnesį anglas Tomas Kukas suorganizavo pirmą komercinę turistinę kelionę, kurioje dalyvavo 570 blaivybės draugijos narių (Žalienė, Sabaliauskaitė, 2002, p.20).

Augantys poreikiai ir laisvalaikio leidimo galimybės skatino pasiūlą – pradėjo formuotis poilsio ir pramogų pramonė. Kelionės dar nebuvo labai paplitusios ir jų sudedamosios dalys dar nebuvo sujungtos, turistinių kelionių buvo nedaug ir keliautojai patys organizuodavo poilsį. Bet pamažu susiformavo poreikis turėti organizaciją, kuri rūpintųsi turizmo komplekso kūrimu. Pradžioje tokios kompanijos prisistatydavo kaip transporto kompanijos agentai. Vėliau turizmo organizatoriai suprato, kad reikia apgyvendinti keleivius viešbučiuose. Taigi žmonių poreikiai ir galimybės nulėmė kelionių agentų – vadybininkų bei turizmo organizatorių atsiradimą.

Susisiekimo priemonėms didžiausią poveikį turėjo geležinkeliai. Pavyzdžiui, Amerikoje 1860 m. buvo 30000 mylių geležinkelių, o 1870 m. – 70000 mylių. Mažesnėse šalyse geležinkelio transportas plito dar sparčiau. Taigi XIX a. daugiausiai buvo keliaujama geležinkeliais ir garlaiviais. Bet ne tik ši, grynai technologinė priežastis, skatino kelionių augimą. Kur kas svarbesnė sąlyga, skatinanti turizmą, buvo stambūs prekybos ir naujų paslaugų industrijos ekonominės plėtros projektai, kurie realiai galėjo būti vykdomi kaip tik dėl transporto raidos.

Turizmo pramonės plėtros išdava buvo 1898 m. Tarptautinės turizmo organizacijų lygos įsteigimas. Jos būstinė Liuksemburge. 1919 m. ji buvo reorganizuota į turistinį aljansą, kuris veikia iki šiol ir vienija 140 nacionalinių turizmo asociacijų.

Taigi trumpai aptarus XIX a. turizmą, turizmo pradininku laikomas T. Kukas, tačiau reikėtų paminėti ir R. Martą bei Tomą Benetą iš Anglijos. Pastarasis 1814 – 1819 m. buvo diplomatas ir organizavo individualias keliones, o 1850 m. pradėjo savo verslą. 1822 m. R. Martas buvo pirmasis agentas, kuris platino bilietus. Kol nebuvo nuolatinių reisų laivų, taip pat buvo keliaujama vandens keliais, pvz., pirmos kelionės vandens telkiniais vyko 1772 m., o 1815 m. buvo keliaujama kariniais garlaiviais, tačiau tik nuo 1833 m. pasirodė pirmos reklamos jais keliauti. 1814 m. išleista pirma gidų knygelė „Garinių laivų ekskursijos vadovas“ (Žalienė, Sabaliauskaitė, 2002, p.23).

XX a. pradžia pažymėta naujo tipo transporto priemonių atsiradimu, kurios pasirodė priimtinesnės turizmo industrijai. Tai, žinoma, automobiliai ir lėktuvai. Kaip teigiama, automobilių atsiradimas įtakojo

kelių bei pakelės viešbučių – motelių, vystymąsi. Pirmasis pasaulinis karas, ekonominė krizė ketvirtajame dešimtmetyje ir antrasis pasaulinis karas negatyviai veikė turizmo plėtrą. Būtent šiuo laikotarpiu tarp dviejų karų pasirodo masinio turizmo daigai, kurie suklesti pokario dešimtmečiais.

Ekonominiai turizmo raidos faktoriai lėmė masinio turizmo atsiradimą tarp pirmojo ir antrojo pasaulinių karų. Masinis turizmas suklesti pokario dešimtmečiais. Vienas iš masinio turizmo pavyzdžių gali būti įdomus firmos „Oteplan“ atsiradimas Šveicarijoje, kuri pastaruoju metu yra viena svarbiausių turistinių paslaugų tiekėja šioje šalyje. Įmonė įkurta 1935 m. pagal G. Dutvailerio idėją: kad paprasto žmogaus įtraukimas į turizmą teiktų paramą krizės ištiktam viešbučių ūkiui. Masinės pigios kelionės pamažu tampa pagrindiniu firmos produktu.

Europoje po II-ojo pasaulinio karo turizmas įgauna tikrai masinį pobūdį: iš prabangos dalyko jis tampa poreikiu daugumai ekonomiškai išsivysčiusių šalių gyventojų. Kuriasi stiprus poilsio verslas, turintis savo institucijas, produktą, gamybinį ciklą, gamybos organizavimo ir valdymo metodus. Šeštasis ir septintasis dešimtmečiai yra aktyvaus turistinių įmonių, masinės viešbučių statybos, motelių, įvairaus pobūdžio pasilinksminimo įstaigų kūrimosi laikas.

Turizmo plėtrai tebeturi įtakos mokslo ir technikos pažanga: 1954 m. – „Boingas 707“, 111 keleivių, greitis 600 mylių per valandą; 1970 m. – „Boingas 747“, 400 – 500 keleivių, greitis 600 mylių per valandą 7000 mylių atstume; viršgarsinis lėktuvas „Konkordas“, greitis 1450 mylių per valandą; pažangus vandens transportas.

Tačiau darosi vis sunkiau motyvuoti turizmo paklausą, todėl nuo 1970 m. kartu su turizmo paklausos diferenciacija pasiūloje stiprėja tendencija į specializuotą ir diversifikuotą turizmą.

Kartu su rekreaciniu ir dalykiniu turizmu auga poreikis turistinių kelionių, kurių tikslas, komunikacijų ir humanitarinių ryšių nustatymas, draugų ir pažįstamų lankymas, religinis ir etnis turizmas.

1.2. Turizmo ir rekreacijos raida Lietuvoje

Lietuvoje turizmo darbą pradeda dirbti 1926 m. Kaune įkurtas Automobilių klubas, kuris tais pačiais metais įstoja į tarptautinę automobilių klubų asociaciją, kas suteikė Lietuvai privilegiją skatinti ne tik autoturizmą, bet ir reklamuoti Lietuvą užsienyje. Tų pačių žmonių iniciatyva 1929 m. Kauno rotušės salėje nutarta įkurti Lietuvos turizmo sąjungą, kurios tikslai buvo: patraukti į Lietuvą užsienio turistus; propaguoti Lietuvą užsienyje; sutvarkyti ir parengti turistams lankyti įdomesnes ir gražesnes vietas.

1933 m. įkurtas Turizmo sąjungos turistų ir keleivių informacijos biuras, pradeda kaupti medžiagą apie lankytinas vietas, sudaromi turistiniai maršrutai, plėtojami ryšiai. Turizmo sąjungai vadovaujant

M.Šalčiui (1935), išleidžiamas leidinys „Ką kiekvienas privalo žinoti apie turizmą“, kurio įžangoje jis rašė: „Turizmas ateina pas mus vis tiek, ar mes jo norime, ar nenorime, ne jis yra virtęs kasdieniniu tautų gyvenimo reikmeniu. Todėl mes sumaniau pasielgtume, pasirūpinę turizmą arčiau pažinti, ir iš anksto pasirengę apversti visuotinai mūsų krašto naudai.“. Tais pačiais metais Lietuvos turizmo sąjunga priimama į Tarptautinę turizmo sąjungą. Sąjunga organizaciniu atžvilgiu sutvirtėjo suformavus Kaune draugijos centro valdybą iš įvairių turizmu suinteresuotų žinybų: Vidaus reikalų, Finansų, Susisiekimo, Užsienio reikalų ministerijų atstovų.

Sovietinės okupacijos laikotarpiu iš esmės pasikeitė turistinio darbo tikslai ir uždaviniai. Sąjungos organizacijos valdė vietinį turizmą, kuris buvo visiškoje profsąjungų žinioje, ir užsienio turizmą („Inturistas“, „Sputnikas“). Natūraliai turizmo plėtrai trukdė socialistinio ūkininkavimo principai.

Tuo tarpu Lietuvoje 1938 m. buvo 280 įstaigų, kurios buvo vadinamos viešbučiais, tačiau tik 5% iš jų atitiko tikro viešbučio paskirtį. Susisiekimo keliai ir priemonės, paveldėtos iš carinės Rusijos okupacijos, buvo prastos, bet nepriklausomos Lietuvos metais buvo padaryta didelė pažanga. Pirmoji organizuoto turizmo įstaiga Lietuvoje buvo Rusijos turistų draugijos, Vilniaus skyrius, įkurta XIX a. pabaigoje, o 1929 m. įkurta Lietuvos turizmo sąjunga, kuri 1935 m. priimta į Tarptautinę turizmo sąjungą. Prijungus Lietuvą prie Sovietų Sąjungos, 1940 m. prasidėjo naujas turistinės veiklos laikotarpis.

1991 m. atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę, vykstantys socialiniai ekonominiai pokyčiai sudaro galimybes ir jai įsitraukti į tarptautinę turizmo rinką. Turizmo, kaip ūkio šakos, nacionalinė politika Lietuvoje buvo pradėta 1992 m., įkūrus prie Vyriausybės Valstybinę turizmo tarnybą. Tais metais buvo pradėta rengti Nacionalinė turizmo plėtojimo programa. 1992 m. šalyje susikūrė ir buvo užregistruota apie 3000 įmonių, kurios savo įstatuose buvo įrašiusios, kad teiks turizmo paslaugas. Ir tik LR Seimui priėmus įmonių įstatymo pataisas, nuo 1994 m. Valstybinė turizmo tarnyba pradėjo išduoti licenzijas teikti turizmo paslaugas. Per 1994 m. buvo išduotos 386 licenzijos, 1999 m. – 295 įmonės, dirbančios su licencija, o 2001m. buvo 70 kelionių agentūrų ir 253 turizmo agentūros. Apgyvendinimo įstaigų tinklą 1999 m. birželio mėn. sudarė 522 nakvynės įstaigos: 200 viešbučių ir svečių namų, 19 motelių, 3 turistinės bazės, 4 kempingai, 2 jaunimo nakvynės namai, 270 poilsio namų ir 32 sanatorijos. Tais pačiais metais Lietuva sulaukė 4,5 mln. užsienio svečių, o į užsienį išvyko 3,5 mln. Lietuvos gyventojų.

Po nepriklausomybės paskelbimo taip pat kuriasi ir auga *visuomeninės turizmo organizacijos*:

- o Lietuvos turizmo asociacija įkurta 1991 m., vienija 60 narių.
- o Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija įkurta 2002 m., susijungus Lietuvos viešbučių asociacijai (įkurta 1993 m.) bei Nacionalinei viešbučių ir restoranų asociacijai (įkurta 1995 m.), 200 narių.
- o Lietuvos gidų sąjunga įkurta 2001 m., 7 gidų organizacijos, virš 400 narių.
- o Lietuvos kaimo turizmo asociacija įkurta 1997 m., 570 narių.
- o Lietuvos muziejų asociacija įkurta 1995 m., 67 nariai.

- o Lietuvos keliautojų sąjunga įkurta 1991 m., 22 klubai.
- o Lietuvos rekreacijos ir turizmo edukologų asociacija įkurta 2002 m., 40 narių.
- o Lietuvos dviratininkų bendrija įkurta 1997 m., 200 narių.
- o Lietuvos automobilinekų sąjunga įkurta 1974 m., 3000 narių.
- o Lietuvos turizmo informacijos centrų asociacija įkurta 2002 m., 11 narių.
- o Nacionalinė sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų asociacija įkurta 1997 m., 16 narių.

Klaipėda gali didžiuotis pirmuoju Lietuvoje įkurtu turizmo informaciniu centru 1991 m., bei naujasis Klaipėdos universitetas įkuriamas kartu su pirmąja Lietuvoje Rekreacijos katedra, orientuota į turizmo ir rekreacijos specialistų rengimą. 1992 m. Valstybinis Turizmo departamentas (VTD) išleidžia pirmąjį informacinį – reklaminių leidinių apie Lietuvą vokiečių ir anglų kalbomis. Nuo 1993 m. įsiliejiama į tarptautinių organizacijų veiklą, dar po metų pradedamas turizmo paslaugų licencijavimas. 1995 m. Lietuva tampa Baltijos šalių turizmo komisijos (BTC) nare ir Pasaulinės turizmo organizacijos (WTO) leidiniuose pradėta spausdinti statistinė informacija apie Lietuvą.

Šiuo metu Lietuva pagal rekreacinį potencialą pralenkia netgi visą eilę Europos šalių, išsidėsčiusių palei šiaurinę Baltijos jūros pakrantę. Rekreacinės paskirties upės, ežerai ir girios sudaro 28 proc. visos Respublikos teritorijos, vandens resursai – 44 proc. Respublikos teritorijos (<http://www.lvmi.lt/lmis/straipsniai/baroniunas.htm>).

Akivaizdu, jog Lietuva stipriai išsitraukė į turizmo ir rekreacijos vystymą, ir šiems procesams skiriama daug dėmesio, todėl iškyla būtinybė aptarti rekreacijos valdymo ypatumus.

1.3. Rekreacijos samprata, tipologija ir esmė

„Rekreacijos“ sąvoka yra kildinama iš lotynų kalbos žodžio, kuris savo ruožtu reiškia „atstatymą“. Anglų kalbos terminologija rekreaciją aiškina dvejopai:

- 1) rekreacija kaip jėgų atgavimas;
- 2) rekreacija kaip poilsis ir pramogos („re–create“ aiškinama naudojant žodį „atkurti“, „recreate“ – „pailsėti“, „atgauti jėgas“, „pramogauti, linksminėtis“) (Norkaitienė ir kt., 2000).

Kitais žodžiais tariant, rekreaciją galima apibūdinti kaip žmogaus fizinių ir dvasinių jėgų atgavimo procesą. Kaip ir turizmas, rekreacija glaudžiai siejasi su žmogaus laisvalaikio, jo praleidimo forma, tačiau skirtingai nuo turizmo, rekreacijos procesas siejamas išskirtinai su poilsio sąvoka ir jos prielaida - vietos pakeitimu.

Rekreacija gali būti apibūdinama kaip *veikla*, t.y. veikla, kuria užsiimama laisvalaikio metu; veikla, skirta malonumui, pomėgiams, asmenybės ugdymui; veikla, kuri gali būti tiek aktyvi, tiek pasyvi; lauko, švenčių ir atostogų veikla, į kurią įeina ir turizmas – tai gali būti vadinama rekreaciniu turizmu.

Kaip nurodo Lietuvos Respublikos Saugomų Teritorijų Įstatymas, „rekreacija - žmogaus fizinių ir dvasinių jėgų atgavimo procesas, žmogaus laisvalaikio veikla, kurios tikslas - poilsiauti, keliauti bei gydytis sanatorijose, kurortuose“ (1993). Rekreacija, anot E. Vitkienės (2002), gali būti suprantama ir kaip viena iš valstybės *valdymo funkcijų*, t.y. visuomenės vystymo funkcija. Žmonių tobulėjimu, kartu ir visuomenės tobulėjimu turi rūpintis valstybė. Ch.R. Edgintonas (1978) rekreaciją suvokia ir vertina kaip žmogaus veiklumo, energijos išsaugojimo galimybę, atkreipiant dėmesį į tai, kad rekreacija susijusi ne vien tik su žmogaus fizinių jėgų susigrąžinimu, sveikatos atgavimu, poilsiu ir pramogomis. Ji turi būti suvokiama kaip tradicinė humanistinė filosofinė proceso sistema, padedanti spręsti laikmečio socialines problemas. Todėl rekreacija turi būti ir kaip žmogaus individualių, malonių pojūčių, išgyvenimų diskretiška, malonumą teikianti aplinka (Edginton, Williams, 1978).

Rekreacija – tai veikla, kurios metu vyksta žmogaus fizinio būvio, psichoemocinės būsenos kaita, vystymasis, priklausanti tiek nuo žmogaus jėgų, galimybių, sukeliančių rekreacijos kaip reiškinio būtinybę, tiek aplinkos, kaip rekreacijos proceso varomosios jėgos, būtinos žmogaus rekreacijos vyksmo sąlygų.

Rekreacijos aiškinimas yra įvairiapusis ir daugiareikšmis. Rekreacija suvokiama kaip visuma sudėtinių dalių ir ji aiškinama tokių mokslų kontekste, kaip antropologija, fiziologija, etnologija, geografija, demografija, filosofija, etika, ekonomika, logika, teisė, ekologija, medicina.

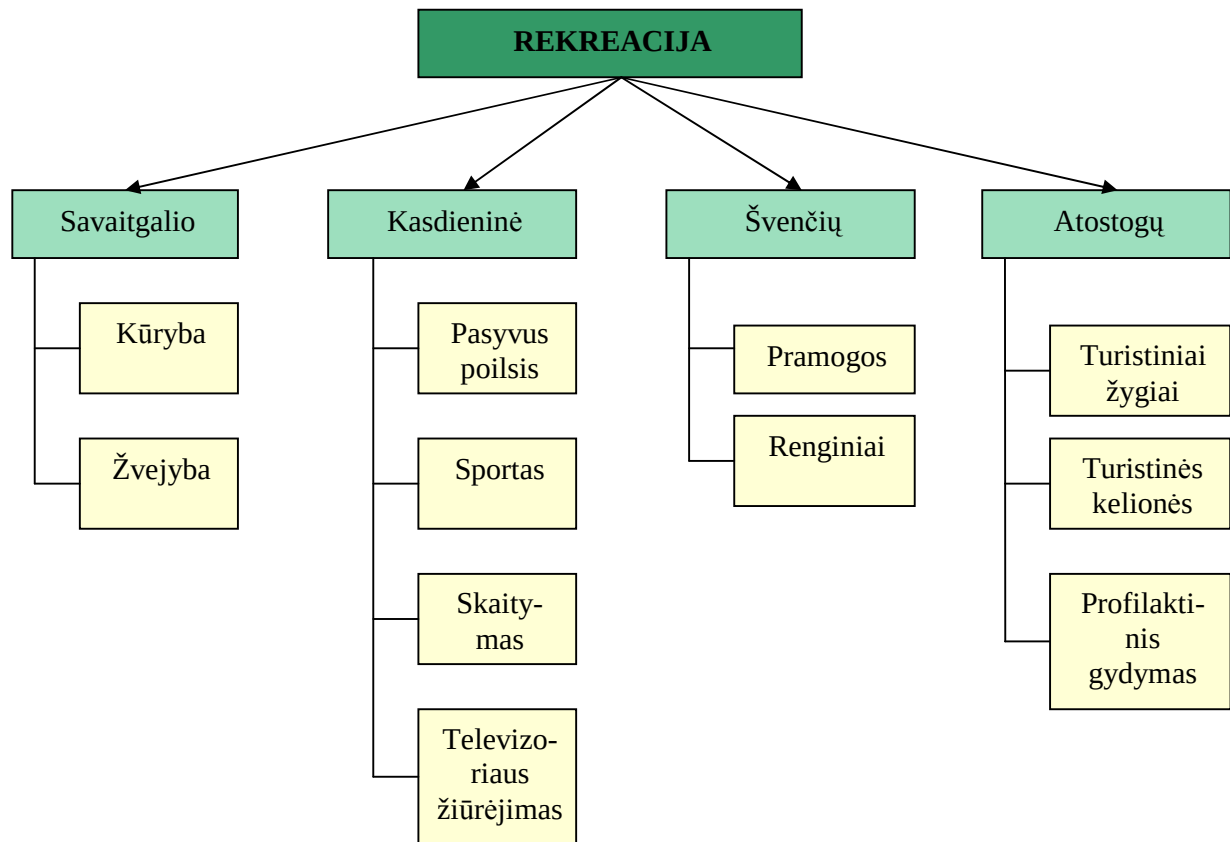
E.Vitkienė (2001), išanalizavusi daugybę Lietuvos bei užsienio šalių mokslininkų pateikiamus rekreacijos sąvokos apibrėžimus, teigia, jog rekreacijos koncepcija atsiskleidžia šais būdais:

- 1) rekreacijos kaip reiškinio samprata;
- 2) rekreacijos kaip proceso apibūdinimas;
- 3) rekreacijos kaip socialinio reiškinio paskirtis;
- 4) rekreacijos kaip socializacijos procesas;
- 5) rekreacija kaip viena pagrindinių valstybės funkcijų - visuomenės vystymo funkcija;
- 6) rekreacijos kaip reiškinio sistemos conceptualumas, visuomenės rekreacija kaip tautos raidos perspektyvos sąlyga.

Rekreacija mokslinėje literatūroje dažniausiai skirstoma į keturias rūšis: kasdienę; savaitgalio; švenčių; atostogų. Kiekvienai šių rūšių dažniausiai būdinga skirtinga veikla, nes kiekviena veikla reikalauja skirtingų laiko sąnaudų (žr. 1 pav.)

Kaip parodyta 1 peveiksle, minėtosios keturios rekreacinės veiklos rūšys gali būti klasifikuojamos dar smulkiau, konkrečiu atveju, plačiausia veiklų įvairove, pasižymi kasdieninės rekreacijos kategorija.

Viena populiariausių šiuo metu Lietuvoje rekreacijos formų yra kaimo turizmas su visu paslaugų kompleksu, kuris, deja, LR Turizmo įstatyme yra reglamentuojamas kaip apgyvendinimo paslauga.

1 pav. Rekreacijos rūšių ir veiklos tipologija (Sudaryta pagal: Edington, 1978)

Monografijos „Rekreacija“ autorė E. Vitkienė (2002) išskiria rekreacijos dedamąsias kaip žmogaus vidinio pasaulio (esamybės, sąmonės, dvasios bei egzistencijos dimensijų visumą) (žr. 2 lent.).

2 lentelė

Rekreacijos dedamosios ir jų esmė (Sudaryta pagal Edington, Williams, 1978)

Rekreacijos elementas	Komentaras
<i>Biologinė rekreacijos dedamoji</i>	žmogaus egzistencijos, žmogaus išlikimo, žmogaus transcendencijos sąlyga.

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

<i>Fiziologinė dedamoji</i>	žmogaus organizmo gyvybinės funkcijos, jų pasireiškimo dėsniai, ypatumai, siekiant išsaugoti žmogaus gyvybę, sveikatą, darbingumą, ilgaamžiškumą.
<i>Socialinė</i>	psichologinė dedamoji – žmogaus, visuomenės dvasia, sociumas (socialinė aplinka).
<i>Psichologinė dedamoji</i>	žmogaus psichologinės jėgos kaip jo veikimo akstinas – impulsas, skatinamoji priežastis tikslingai žmogaus veiklai.
<i>Emocinė</i>	psichologinė rekreacijos dedamoji – žmogaus tiesioginis jausmo išgyvenimas, dvasinė būseną, kurią lemia žmogaus santykis su jį supančia gyvenimiška aplinka.
<i>Kultūrinė</i>	dvasinė dedamoji – visuma materialinių ir dvasinių vertybių, kurias sukūrė bei kuria žmogus – vienas iš pagrindinių žmogaus gyvenimą lengvinančių veiksmų.

Būtina pažymėti, kad žmogaus rekreacijos negalima tapatinti su turizmo verslu, negalima jos prilyginti turizmui, pramogoms. Tai reiškia, kad rekreacija nėra turizmas ir atvirkščiai – turizmas nėra lygu rekreacijai. Kaip ir dėl šios antitezės, taip ir dėl rekreacijos ir turizmo sąveikos ir sintezės šios dvi sąvokos dažnai minimos kartu.

Pagrindinis turizmo ir rekreacijos sąveikos rezultatas yra bendra ir santykinai savarankiška sistema, jos kūrimas ir valdymas. Turizmui susiformavus kaip atskirai ūkio šakai, atsiranda galimybės turizmą formuoti, reglamentuoti, valdyti ir vystyti. Tuo tarpu rekreacijai nesant suformuotai kaip atskirai ūkio šakai, jos kūrimas ir valdymas vyksta remiantis kitais procesais, dažnai individualiais ir susijusiais su įvairiomis ir skirtingomis šalies ūkio struktūromis. Būtent todėl šiame darbe rekreacija neretai analizuojama kartu su turizmu. Turizmo ir rekreacijos sąveikos rezultatus atspindėjo bendri jų ištekliai, sąlygojantys bendro jų produkto sukūrimą, kurie bus analizuojami sekančiame šio darbo skyriuje.

1.4. Rekreacijos ištekliai

Rekreacijos ištekliai neretai tapatinami su turizmo ištekliais, šios sąvokos tarpusavyje yra labai susijusios, todėl rekreacinius išteklius tampa tikslinga analizuoti visų pirma įvardijant turizmo išteklių sampratą. Pagal Lietuvos Respublikos Turizmo įstatymą (2002), turizmo išteklius sudaro rekreaciniai ištekliai ir specialaus (dalykinio) intereso objektai (pramogų centrai, konferencijų centrai, parodų centrai, muziejai, galerijos ir kiti turistinės traukos objektai).

Rekreaciniams ištekliais priskiriama:

- gamtos ištekliai (miškai, gyvenamųjų vietovių želdynai, vandens telkiniai ir jų pakrantės, tinkamos arba galimos pritaikyti žmonių poilsiui ir pramogoms, mineralinio vandens ir gydomojo purvo telkiniai, gamtos paveldo objektai);
- kultūros paveldo objektai (nekilnojamosios kultūros vertybės);
- turizmo paslaugų ir poilsio infrastruktūros pastatai bei objektai, esantys kurortuose, rekreacinėse ir saugomose teritorijose, taip pat turistinės trasos, apžvalgos aikštelės, kitos rekreacijai skirtos teritorijos.

Tačiau kaip teigiama turizmo plėtros iki 2015 metų strategijos projekte, turizmo ištekliai yra ir architektūros ir istorijos paminklai, kultūros įstaigų organizuojami renginiai, vaizdingas kraštovaizdis (www.tourism.lt). Taip pat išskiriami gamtiniai – rekreaciniai turizmo ištekliai:

- o miškai;
- o parkai;
- o jūra, kiti vandens telkiniai;
- o geomorfologinės struktūros;
- o estetiškai vertingi kraštovaizdžio kompleksai, Lietuvoje sudarantys per trečdalį viso ploto.

Vietovių, tinkančių turizmui ir poilsiui bendras lankomumas vertinamas virš 60 mln. žmogaus dienų per metus. Taigi šalies turizmo ir rekreacijos ištekliai - tai vienas iš svarbiausių konkurencinių pranašumų, siekiant pritraukti turistinius srautus ir padidinti ekonominę turizmo naudą. Lietuvos turizmo gamtinių ir kultūrinių išteklių apimtis jų patrauklumo struktūra visiškai adekvati Šiaurės ir Vidurio Europos turizmo išteklių rinkai. Lietuvos gamtinių ir kultūrinių turizmo išteklių gausa ir įvairovė leidžia kurti ir vystyti aktyvaus poilsio, kultūrinio ir pažintinio turizmo, etninio, kaimo turizmo ir ekoturizmo produktus, orientuojantis į atitinkamus rinkos segmentus. Lietuvos kraštovaizdžio vertė ir rinkos konkurencingumas rekreacijai ir turizmui yra dvejopi: teikiantys fizinę vertę kaip patogumas rekreacijai ir psicho-emocinę vertę kaip estetiškumas (www.tourism.lt).

Nacionalinė turizmo informacijos sistema – duomenų apie turizmo išteklius ir jų naudojimo turizmui sąlygas, taip pat duomenų apie turizmo paslaugas bei jų kokybę kaupimo, tvarkymo, apdorojimo, saugojimo, paieškos ir pateikimo kompiuterizuota informacinė sistema, *skirta viešam turizmo informacijos pateikimui*. Nacionalinė turizmo informacijos sistema kuriama geoinformacinių sistemų duomenų bazių principais. Nacionalinės turizmo informacijos sistemos valdytojas yra Valstybinis turizmo departamentas. Nacionalinei turizmo informacijos sistemai duomenys apie turizmo išteklius ir paslaugų teikimą Vyriausybės nustatyta tvarka gaunami iš kitų valstybės registru, informacinių sistemų, duomenų bankų ar kitų duomenų teikėjų. Nacionalinė turizmo informacijos sistema veikia pagal Nacionalinės turizmo informacijos sistemos nuostatus, kuriuose nurodoma sistemos tvarkymo objektas ir tikslai, duomenų sąrašas, duomenų mastai, rinkimo ir teikimo tvarka, duomenų rinkėjai ir teikėjai,

duomenų apsaugos reikalavimai. Nacionalinės turizmo informacijos sistemos nuostatus tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija (Lietuvos Respublikos Turizmo Įstatymas, 2002).

Pagrindiniai turizmo informacijos paslaugų teikėjai Lietuvoje yra 29 savivaldybių ar apskričių įsteigti turizmo informacijos centrai (TIC), 3 privatūs TIC, nacionalinių parkų TIC, Rusijoje (Maskvoje), Vokietijoje (Miunsteryje) ir JAV (Niujorke) esančios turizmo informacinės atstovybės bei Ūkio ministerijos atašė Lietuvos respublikos nuolatinėje misijoje Europos sąjungoje, Didžiojoje Britanijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Švedijoje, Rusijoje ir Ukrainoje. Daugėja besilankančių TIC turistų skaičius, ypač Vilniuje, Druskininkuose, Kaune ir Palangoje. Daugėja paslaugų teikiamų internetu ir turizmo organizacijų, turinčių tinklapius. Sukurtos kelios internetinės svetainės, skirtos nacionalinio lygmens turizmo informacijai. Tačiau informacija yra labai išskaidyta, todėl reikėtų sukurti vieningą turizmo informacijos portalą.

Esami ir turimi rekreacijos ir turizmo ištekliai dalinai sąlygoja turizmo ir rekreacijos motyvaciją. Žmonių noras keliauti apibūdinamas skirtingais motyvais, kurie kaip turizmo sąlyga siejasi su žmonių grupės poreikiais. Šiuos faktorius skirtingi autoriai grupuoja nevienodai. Apibendrinant galima išskirti šiuos veiksnius sąlygojančius turizmo, kaip rekreacinės veiklos dedamosios, procesą:

- esantys gamtos ištekliai;
- turimas kultūros paveldas;
- technikos ir susisiekimo kokybė;
- ūkinis šalies rodiklis;
- ekonominiai veiksniai;
- socialinės sistemos ir struktūros visuma ir funkcionalumas;
- apgyvendinimo paslaugų tinklas ir kokybė;
- regioniniai veiksniai (regiono įvykiai: kino, teatro, muzikos festivaliai, sporto varžybos ir pan.);
- individualūs poreikiai, kitaip – psichologiniai veiksniai.

Nuo daugelio veiksnių priklauso turizmo kaip proceso, šie motyvai: rekreacinis (atostogų metu ir skirtas gydymuisi); kultūrinis; komunikacinis; sportinis; dalykinis; emocinis; tobulėjimo ir kt.

Rekreacijos dedamosios yra susijusios ir sąlygoja rekreacinės veiklos motyvus:

- *Fiziologinė būtinybė.* Žmogaus organizmas reikalauja poilsio.
- *Ilgaamžiškumo siekimas.* Rekreacinė veikla padeda išvengti kai kurių ligų, todėl dažnai besiilsintys žmonės gyvena ilgiau.
- *Darbingumo siekimas* yra pagrindinė privalomų nedarbo dienų suteikimo darbuotojams priežastis.
- *Asmeninės savybės* lemia rekreacinę veiklos pasirinkimą, laiką ir pan.
- *Medikų rekomendacijos.* Dažnai medikai rekreacinę veiklą rekomenduoja reabilitacijos metu kaip kai kurių ligų profilaktikos priemonę.

- *Mada*. Dažnai žmonės renkasi vieną ar kitą rekreacinę veiklą dėl jos populiarumo tuo metu.
- *Reklama*. Dažniausiai informacija apie naują rekreacinę veiklą žmonės pasiekia per reklamą. Jei informacija bus tinkamai ir įtikinamai pateikta, žmogus bent vieną kartą išbandys siūlomą veiklą.

Taigi, būtina rekreacinės veiklos sąlyga – turizmo ir rekreaciniai ištekliai, kurių pasirinkimą lemia skirtingi žmonių motyvai.

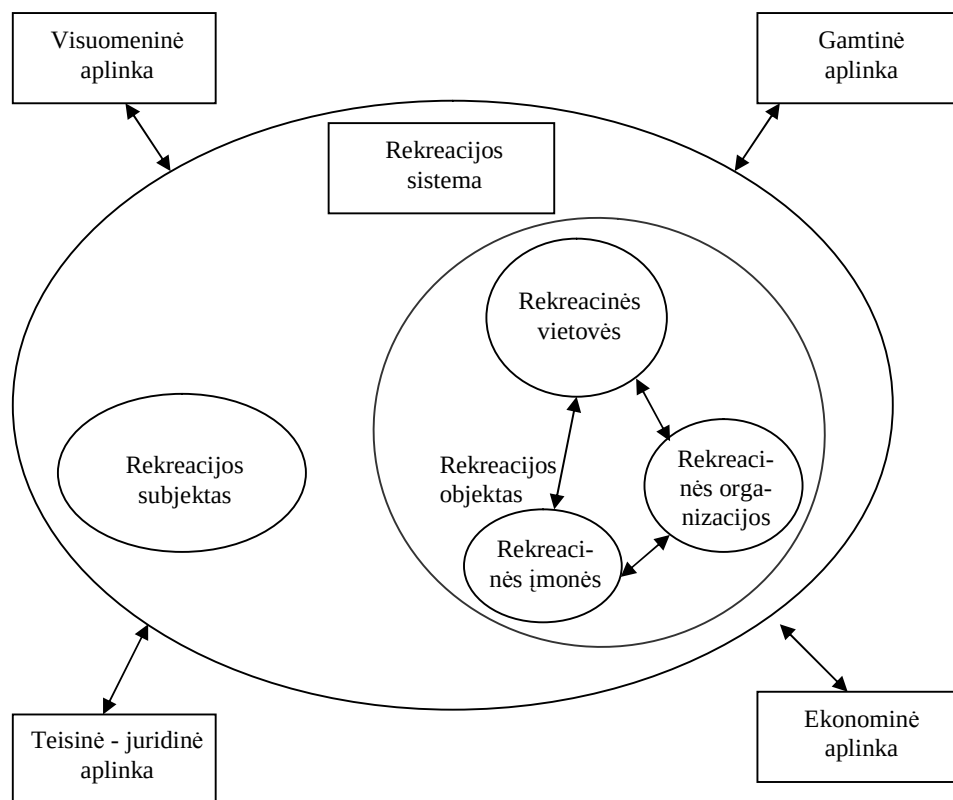
1.5. Rekreacija – mokslas - kaip ugdymo sistema

Rekreacijos sistema (būtina nepamiršti, jog ji itin glaudžiai siejasi su turizmo sistema) susikūrė ir egzistuoja visuomeninės, ekonominės, gamtinės, teisinės – juridinės supersistemų aplinkoje. Jos santykinį savarankiškumą lemia tarpusavio ryšiai su šiomis supersistemomis, žr. 2 pav.

Vienas svarbiausių veiksnių, turinčių poveikį rekreacijai, yra pripažinimas, kad rekreacija sukurta žmogui, o ne atvirkščiai – žmogus rekreacijai. Todėl svarbu buvo pateikti žmogaus, kaip turistų poreikius, jo kelionių pasirinkimo motyvaciją, bei ir rekreacijos veiksnius ir išteklius. Taigi optimalus supersistemų darbas yra būtina turizmo ir rekreacijos kaip sistemos plėtros sąlyga, kaip ir turizmo bei rekreacijos sistemos plėtra įtakoja, turi grįžtamąjį ryšį, supersistemoms.

Struktūriniu aspektu, rekreacija, kaip santykinai savarankiška sistema, skirstoma į rekreacijos subjektą ir rekreacijos objektą:

- o *Rekreacijos subjektas* – tai žmogus, norintis patenkinti visų pirma rekreacinius poreikius, gali būti ir turistas.
- o *Rekreacijos objektas* – siūlo žmogui rekreacijos paslaugas – žemę, kraštovaizdį, darbą, kapitalą, statinius, įrenginius, investicijas į galutinį šalies produktą, kuris ir yra rekreacijos paslaugos (Vitkienė, 2002, p.145).

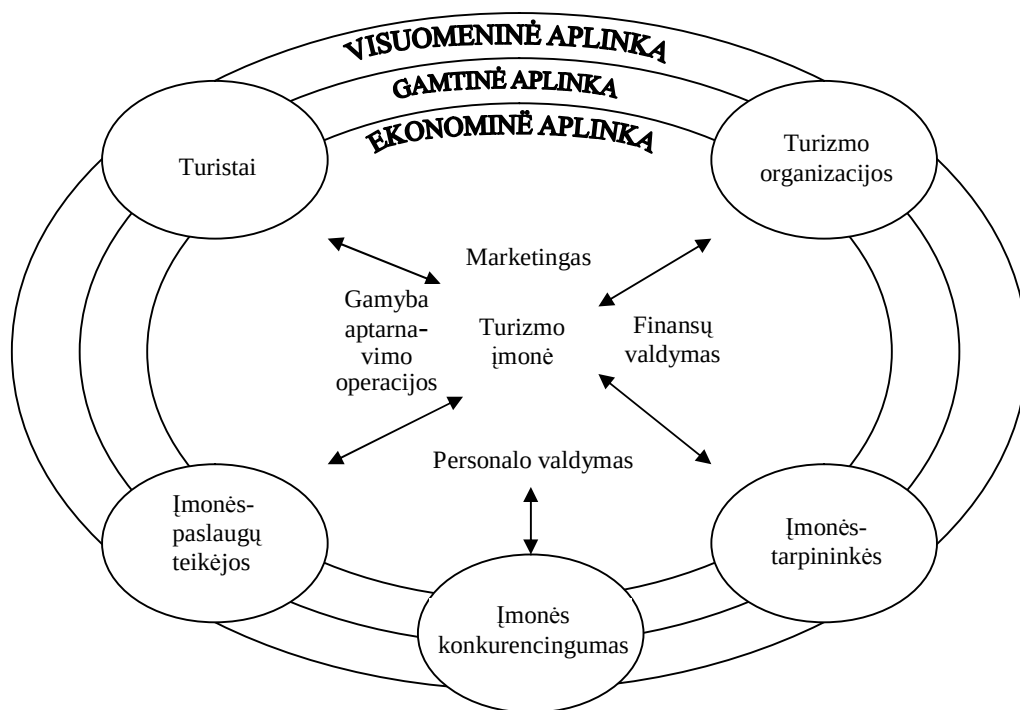

2 pav. **Rekreacijos sistema supersistemų aplinkoje (Sudaryta pagal Edington, Williams, 1978)**

Rekreacinės įmonės tai kelionių organizavimo (turizmo bei kelionių agentūros), svetingumo (apgyvendinimo ir maitinimo įmonės) bei kitas paslaugas turistams teikiančios įmonės. *Rekreacijos organizacijoms* priskiriamos valstybinio valdymo (VTD, apskričių administracijos) ir vietos savivaldos institucijos bei turizmo asociacijos, koordinuojančios ir reguliuojančios rekreacinių įmonių veiklą bei turizmo politiką šalyje.

Būdami susiję, rekreacijos objekto elementai (rekreacinių vietovių ištekliai, rekreacinės įmonės ir rekreacinės organizacijos) gamina ir teikia rekreacijos subjektui specialiai sukoordinuotą turizmo paslaugų kompleksą, kuris realizuojamas rinkoje kaip savarankiškas *rekreacinis produktas*.

Kiekviena rekreacijos industrijos (*rekreacijos industrija plačiąja prasme* – turizmo įmonių ir organizacijų visuma; *rekreacijos industrija siaurąja prasme* – turizmo įmonių bei turizmo veiklą koordinuojančių ir reguliuojančių organizacijų visuma) įmonė, veikiama ekonominės, visuomeninės, gamtinės ir teisinės – juridinės makroaplinkos, turi iširti ir sukurti savo vidinę mikroaplinką, kurią sudaro subjektai, tiesiogiai susiję su rekreacinės įmonės produkto kūrimu ir jo realizavimu. (žr. 3 pav.).

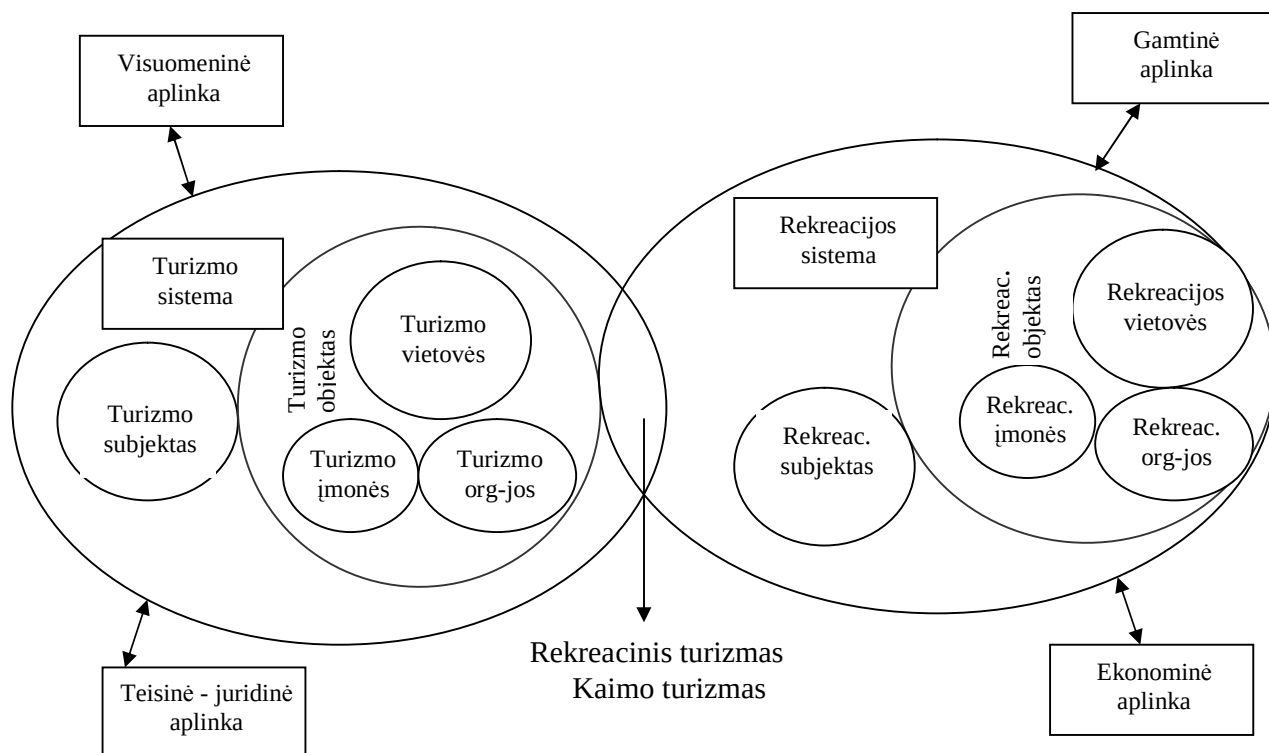

3 pav. **Rekreacinės įmonės mikraplinka ir makroaplinka (Sudaryta pagal Edington, Williams, 1978)**

Dėl šiame darbe jau minėtos turizmo ir rekreacijos antitezės ir sintezės problemos, schematiškai turizmo ir rekreacijos sistemą galima vaizduoti dvejopai – kaip dvi savarankiškas arba kaip vieningą sistemą. (žr.4 pav.)

Gerėjanti ekonominė situacija bei augantis pragyvenimo lygis Lietuvoje sudaro palankias sąlygas rekreacijos sistemos plėtrai, ypač tai įtakoja vidaus turizmo apimčių augimą. Santykinai žemesnis bendras kainų lygis kol kas yra vienas iš Lietuvos patrauklumo veiksnių – ne tik turistams iš Rytų, bet ir iš Vakarų. Lietuvos ekonomikos augimas bei restruktūrizacija, šalies tarptautinė integracija sąlygoja palankias galimybes turizmo verslo plėtimui, turizmo ir rekreacijos paslaugų sektoriaus vystymui.

Turizmo plėtos iki 2015 metų strategijos projekte teigiama, jog stabilios Lietuvos ekonomikos metiniai augimo tempai, regionų socialinių ir ekonominių skirtumų palaipsniui mažėjimas, sudarys palankias sąlygas turizmo sektoriaus infrastruktūros plėtrai, naujų specializuotų ir specifinių turizmo produktų sukūrimui, kas sudarys palankias sąlygas į Lietuvą pritraukti turistų iš užsienio šalių ir plėtoti organizuotą turizmą Lietuvos gyventojams.

4 pav. **Rekreacijos ir turizmo sistema Lietuvoje (Sudaryta pagal Edington, Williams, 1978)**

Tik didelės valstybės, vietinių ir užsienio turizmo įmonių investicijos leistų iki 2015 metų iš principo sukurti europinio lygio turizmo ir poilsio kompleksą Lietuvoje. To pasekoje galima tikėtis, kad 2015 metais turizmo sektoriuje bus sukurta 8% viso šalies BVP, o pajamos iš atvykstamojo turizmo viršys 17 mlrd. Lt.

1.6. Rekreacijos valdymo ypatumai Europoje ir Lietuvoje

Kai kuriose Europos šalyse (Austrija, Šveicarija) valstybines rekreacines funkcijas turi nacionalinės turizmo agentūrų asociacijos. Yra šalių, kur valstybinės turizmo organizacijos turi ministerijų rangą (pvz., Italijoje, Prancūzijoje, Belgijoje), o kitose – veikia žinybiniai turizmo organai, komitetai, tarybos (Šveicarija, Austrija). Panašią turizmo valstybinio valdymo sistemą turi Lietuvos kaimynė Švedija, kur Regioninio vystymo ir turizmo departamentas taip pat yra pavaldus Ūkio ministerijai. Departamente dirba taip vadinama „ateities grupė“, kuri užsiima nacionalinės plėtros programos rengimu. Lietuvos turizmo politikos formavime nemažą įtaką turi tarptautinės turizmo organizacijos. Pasaulio Turizmo organizacija (WTO) nustato tarptautinius standartus turizmui vertinti ir

ataskaitoms. Jos rekomendacijas patvirtino JT 1993 m. Rekomendacijos buvo naudojamos visose pasaulio šalyse, o taip pat kitos tarptautinės organizacijos, kurių nare Lietuva yra tapusi per paskutinįjį dešimtmetį.

Turizmo sferą Lietuvoje tiesiogiai reglamentuoja Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas, kuriame apibrėžiamas turizmo verslas, reglamentuojamas kelionių organizavimo, turizmo informacijos bei apgyvendinimo paslaugų teikimas, ginamos vartotojo teisės ir sudaromos prielaidos formuoti normatyvinę bazę.

Lietuvos valstybinio turizmo valdymo funkcijas vykdo *Vyriausybė, Valstybinis turizmo departamentas, apskričių viršininkai bei savivaldybės*. Valstybinio turizmo patariamasis konsultacinis organas yra *Turizmo taryba*.

Turizmo verslas ir rekreacija apima daugelį veiklos sričių, kurias kontroliuoja ir kitos valstybinio valdymo institucijos. Pavyzdžiui, Žemės ūkio ministerija ir kaimo rėmimo fondas turi didelę įtaką plėtojant kaimo turizmą. Kultūros ministerija reguliuoja kultūros objektų panaudojimo turizmui ir rekreacijai galimybes. Švietimo ir mokslo ministerija rengia turizmo ir rekreacijos srities studijas ir mokymo programas, vykdo metodinį reguliavimą ir pan. Svarbų vaidmenį turizmo ir rekreacijos vystymui turi ir Transporto, Aplinkos apsaugos bei Sveikatos apsaugos ministerijos, Užsienio reikalų ministerija, Nacionalinių ir Regioninių parkų direkcijos, Pasienio policijos departamentas ir kitos žinybos.

Problemos, susijusios su turizmo ir rekreacijos plėtra Lietuvoje, daugeliu atveju yra tarpžinybinės, ypač svarbus yra valstybinio valdymo institucijų, savivaldos institucijų bei privačių ūkio subjektų interesų derinimas. Šį poreikį dalinai patenkina *Turizmo taryba*, kuri skirta turizmo plėtros klausimams nagrinėti ir pasiūlymams teikti valstybės institucijoms, įgyvendinančioms valstybės politiką turizmo srityje bei Nacionalinę turizmo plėtros programą (Grecevičius, Armaitienė, 2002, p.249). Yra sudaroma nuolatinė Turizmo taryba iš valstybės institucijų, savivaldybių asociacijos bei savivaldybių atstovų ir turizmo verslo asociacijų ar organizacijų bei savaveiksmių turistinių organizacijų atstovų. Turizmo taryboje ne mažiau kaip pusę narių sudaro turizmo verslo asociacijų ar organizacijų bei savaveiksmių turistinių organizacijų deleguoti atstovai. Turizmo taryba sudaroma ir veiklą vykdo pagal Vyriausybės arba jos įgalios institucijos patvirtintus nuostatus. Turizmo tarybos darbas organizuojamas specialių tarybos komisijų pagrindu.

Valstybės turizmo politikos ir planavimo priemonė yra Nacionalinė turizmo plėtros programa bei regioniniai projektai, kurie turi būti paremti atitinkama įstatymine ir normatyvinių dokumentų baze. *Lietuvos Respublikos Vyriausybė tvirtina* Nacionalinę turizmo plėtros programą, nustatančią valstybės turizmo plėtros ir investicijų į turizmą prioritetus ir priemones, bei valstybinės reikšmės turizmo, rekreacijos bei kurortų infrastruktūros projektus. Vyriausybės įgaliojota ministerija (Ūkio ministerija) vykdo strateginį šalies turizmo veiklos planavimą, rengia ir teikia pasiūlymus Vyriausybei dėl valstybinės reikšmės turizmo, rekreacijos bei kurortų infrastruktūros projektų įgyvendinimo.

Valstybinis turizmo departamentas, kuris yra ir viešosios įstaigos „*Lietuvos turizmo fondas*“ steigėjas, dalyvauja vykdamas strateginį šalies turizmo veiklos planavimą, rengia Nacionalinę turizmo plėtros programą bei valstybinės reikšmės turizmo infrastruktūros plėtros projektus, atlieka turizmo rinkų ir Lietuvos turizmo paslaugų tyrimus, rengia Lietuvos turizmo rinkodaros planus ir koordinuoja jų įgyvendinimą, rengia bei platina informaciją apie Lietuvą ir jos turizmo bei kurortų galimybes užsienio bei vidaus turizmo rinkose, steigia turizmo informacijos centrus (atstovybes) užsienyje bei viešąsias įstaigas turizmo informacijos ir rinkodaros veiklai plėtoti, o taip pat steigia ir valdo Nacionalinę turizmo informacijos sistemą.

Apskritis viršininko kompetencijoje yra kartu su savivaldybėmis planuoti turizmo plėtrą apskrities teritorijoje ir pagal Nacionalinę turizmo plėtros programą rengti (koreguoti) ir tvirtinti apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros projektus, planus, turizmo plėtros galimybių studijas; tvarkyti apskrities turizmo išteklių apskaitą ir turizmo informaciją ir teikti duomenis Nacionalinei turizmo informacijos sistemai.

Savivaldybės skatina turizmo verslą kaip darbo vietų kūrimo ir gyventojų užimtumo priemonę, steigia savivaldybės turizmo informacijos centrą. Nesant savivaldybės įsteigto turizmo informacijos centro, tvarko ir teikia turizmo paslaugų ir išteklių duomenis Nacionalinei turizmo informacijos sistemai, planuoja ir vykdo priemones, reikalingas rekreacinių teritorijų apsaugai, poilsio ir turizmo veiklai jose plėtoti, ir tvarko šių teritorijų apskaitą, tvirtina rekreacinių teritorijų naudojimo reglamentus bei atlieka kitas funkcijas, nurodytas Lietuvos Respublikos Turizmo įstatyme.

Lietuvoje *rekreacija* nėra įteisinta kaip ūkio šaka ir neturi valdymo struktūros. Todėl rekreaciją, kaip sudėtingą procesą, kaip visumą sudėtinių dalių, valdo rekreacija suinteresuotos ūkio šakos, valstybinio valdymo institucijos bei privatus sektorius. Rekreacijos gamtos ir dalinai kultūros (tiksliau - etnokultūros) išteklius saugo ir valdo Aplinkos apsaugos departamentas. Lietuvos valstybinio miškotvarkos instituto vyresnysis inžinierius B. Baroniūnas (<http://www.lvmi.lt/lmis/straipsniai/baroniunas.htm>) savo straipsnyje „Saugomose teritorijose. Nacionaliniai ir regioniniai parkai“ pažymi, kad pagal Pasaulio išsaugojimo sąjungos siūlomą Europos saugomoms teritorijoms veiksmų planą, nacionaliniuose parkuose turėtų būti saugomos didelės ekosistemos su natūralia arba natūraliai atsikuriančia augmenija. Jie turėtų būti steigiami gamtinio kraštovaizdžio teritorijose, ir prioritetas turėtų būti teikiamas gamtinei aplinkai išsaugoti. Regioniniai parkai turėtų būti steigiami sukultūrinto kraštovaizdžio teritorijose subalansuotų gamtos raidos ir žmogaus veiklos kraštovaizdžio etalonams saugoti. Regioniniai parkai apibūdinami kaip sukultūrinto kraštovaizdžio vertybių saugyklos ir pažintinės rekreacijos prioriteto teritorijos (Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas, 2002). Dalyje Europos valstybių šie parkai tarnauja rekreacinio bumų iškrovai nuo nacionalinių parkų ir kitų saugomų teritorijų, o gamtos resursai juose saugomi tik teritorijos rekreaciniam potencialui palaikyti. Jie sėkmingai

funkcionuoja tik tose šalyse, kuriose priskirti ne gamtosaugos, bet rekreacinei ūkio šakai., o regioniniai parkai steigiami tenkinant gamtosaugos interesus.

Nepaisant to, jog rekreacija mokslinio bei teisinio pobūdžio literatūroje neretai akcentuojama kaip viena iš prioritetinių plėtros sričių, ji pasižymi ir probleminiais aspektais. Pavyzdžiui, Lietuvos programos strategijoje teigiama, jog šalyje kol kas nėra sukurtos sąlygos, palankios rekreacijai ir laisvalaikio praleidimui, to pasekmėje kyla problemos dėl taršos buitinėmis ir kitokiomis atliekomis, nuo kurių kenčia kraštovaizdis ir prastėja buveinės (Leonavičiūtė, 2004). Tačiau pozityvios prognozės, jog jau šiais, 2005 m., pertvarkius nacionalinę aplinkos stebėsenos sistemą pagal ES reikalavimus, aplinkos stebėsenos apimtys išaugs keletą, o kai kuriose srityse - beveik 10 kartų (Verslo žinios 2005). Dar viena pozityvi prognozė, susijusi su rekreacine veikla yra ta, jog rekreacija yra plečiamas praktiškai naudojant kitoms ūkinės veiklos sritims tinkamą transporto infrastruktūrą, todėl, labai padidėjus apkrovimui, didėja transporto įmonių rentabilumas (Vengrauskas ir kt., 2002).

1.7. Sporto rekreacinių įstaigų ugdymo veiklos organizavimas

Šiame darbe atlikta rekreacinių veiklų analizė, atskleidė, jog sportas gali būti analizuojamas kaip kasdieninė rekreacinė veikla. Kadangi praktinėje darbo dalyje bus atliekamas “Alytaus sporto ir rekreacijos centro” lankytojų tyrimas, tikslinga įvertinti teorinius sporto rekreacinių įstaigų ypatumus.

Sporto rekreacinių įstaigų, kaip ir kiekvienos organizacijos veiklos organizavimo procesas apima veiklos struktūrizavimą, funkcijų paskirstymą atsakomybės ir valdžios suteikimą, taisyklių ir sistemų sukūrimą bei priemonių, kurios koordinuotų įvairių darbuotojų grupių veiklą ir kitus išteklius numatymą.

Sportiniam užimtumui rekreacijos įstaigose vadovauja specialusis pedagogas – treneris ar kūno kultūros mokytojas. Šios dvi profesijos apibrėžiamos labai panašiai. Treneris – tai kvalifikuotas sporto pedagogas, kurios nors sporto šakos specialistas, turintis teisę rengti ir rengiantis sportininkus arba komandą varžyboms. Na o kūno kultūros mokytojas – tai kūno kultūros specialistas, mokantis moksleivius tikslingai mankštintis, ugdantis mokinių asmenybės savybes bei fizines galias, rengiantis juos sporto varžyboms, organizuojantis varžybas. Šios sąvokos iš tiesų labai panašios, todėl toliau šiame darbe minima sporto pedagogo sąvoka bus labiau taikytina treneriui, nes ši sąvoka šiek tiek abstraktesnė ir labiau taikytina analizuojamo tipo rekreacinių įstaigų sporto pedagogo vaidmeniui apibrėžti.

Pagrindinis trenerio veiklos tikslas – siekti sportinių rezultatų ir stiprinti sportininko sveikatą, ugdyti visapusišką asmenybę, o pareigos – 1) turėti aukštąjį pedagoginį išsilavinimą arba nustatyta tvarka išduotą licenciją, suteikiančią teisę dirbti su sportininkais; 2) tinkamai organizuoti ir vykdyti mokomąjį treniruotės vyksmą; 3) laikytis darbo sutarties reikalavimų ir kt. Sporto pedagogo uždavinys – pedagogiškai koreguoti visas auklėtinį veikiančias įtakas, siekti, kad visi padėtų įgyvendinti užsibrėžtus

tikslus, veiktų pedagogiškai teisingai. Sporto pedagogo darbas – nuolatinis ieškojimas, tai tarsi nenutrūkstamas eksperimentas (Stonkus, 1996).

Lietuvoje sporto trenerių kvalifikacijos kategorijų suteikimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai, ugdymo įstaigų nuostatai ir Lietuvos sporto trenerių kvalifikacijos kategorijų suteikimo nuostatai

Pedagogo asmenybės įtaka auklėtiniams visais laikais ir visuose kraštuose buvo aktuali. Tiek pedagogikos klasikai, tiek įvairių epochų švietėjai pripažino, kad pedagogo nepakeis nei programos, nei vadovėliai, nei mokymo priemonės ar tobuliausia technika. Ugdymas – tai kurinatis žmonių bendravimas sąveikaujant su aplinka bei žmonijos kultūros vertybėmis (Jovaiša, 1993). Ugdymo procese pedagogas savo asmenybės jėga, dalykine kompetencija, gyvenimo būdu, bendravimo kultūra, dora nusipelno auklėtinių palankumo ir daro jiems didelės įtakos. Daugelis pedagogikos specialistų ypač pabrėžia pedagogo asmenybės reikšmę ugdymo procese.

Sporto treniruotės procese treneris atlieka įvairų darbą – jis moko, lavina, auklėja, formuoja, ugdo. Tačiau bendriausia pedagogikos kategorijos kategorija yra ugdymas. Jį galima įvairiai traktuoti: ugdymą kaip sąveiką, santykiavimą, veiklą, valdymą, bendravimą.

Treneris yra daugiavaikės šeimos – komandos, rinktinės, grupės, sportininkų – tėvas. Jis turi spręsti daugybę problemų, dažnai diskutuoti, ginčytis, savo autoritetu veikti auklėtinių mąstymą. Treneris turi būti artimiausias ir patikimiausias auklėtinių draugas bei mokytojas, kurio autoritetas neginčijamas. Jis teikia auklėtiniams žinių, formuoja mokėjimo įgūdžius, auklėja visapusiškai ugdo.

Treneris turi ir privalo veikti sportininko sielą, visapusiškai ugdyti jį. Jis turi sportininkus ugdyti ir fiziškai. Fizinio ugdymo procesas apibrėžiamas kaip moksliskai pagrįstas pedagoginis vyksmas, kurio metu ugdytojas, remdamasis kūno kultūros vertybėmis, veikia ugdytiną. Fizinio ugdymo procese bendraujant ugdytojui ir ugdytiniui siekiama įgyvendinti tam tikrą asmenybės fizinės būsenos ugdymo programą. Tai kryptingas fizinių ypatybių, gebėjimų ugdymas bei judėjimo įgūdžių formavimas, kurių reikia sudėtingoje žmogaus veikloje. Ugdytoju, šiuo atveju galime vadinti trenerį, todėl natūralu, kad ugdytojas ypatingai veikia ugdomuosius.

Treneris yra svarbiausia figūra ugdant didelio meistriškumo sportininkus. Kuo labiau išlavintas trenerio protas, intelektas, kuo jis doresnis, tuo didesnis ugdymo poveikis sportui. Tačiau pedagoginis darbas produktyvus tik tada, kai turi ugdomųjų saviuklos ir savišvietos elementų, todėl gerus rezultatus gali laiduoti tik darni abipusė trenerio ir auklėtinio veikla.

Taigi, trenerio vaidmuo ugdymo procese yra gana didelis, galima sakyti, lemiamas. Be mąstančio trenerio nei geriausiais metodais, nei tinkamomis rekomendacijomis nebus pasiekta puikių rezultatų.

Vykstant sudėtingai, ilgalaikiai švietimo sistemos kaitai, kiekvienas pedagogas turi turėti ne tik gerą dalykinį pasirengimą, bet ir gebėti perteikti daug pedagogikos, psichologijos, fiziologijos ir kitų mokslų žinių. Kiekvienas rekreacijos įstaigos sporto pedagogas turi mokėti nustatyti sportininkų fizinių

išsivystymą, parengtumą, išmokti testuoti ir vertinti fizinį darbingumą bei kitus fizinės būklės parametrus. Taip pat, kiekvienas pedagogas turi būti brandi asmenybė, geras savo srities specialistas, komunikabilus. Taip pat ir sporto pedagogas. Rekreacinės įstaigos sporto pedagogas turi pasižymėti daugybe pozityvių asmeninių savybių, kad savo pavyzdžiu galėtų veikti ugdomuosius:

- **Konstruktyvus mąstymas.** Sporto pedagogas turi konstruktyviai mąstyti, nes konstruktyvusis mąstymas vaidina didžiulį vaidmenį sporto pedagogikoje.
- **Kūrybiškumas.** Rekreacinės įstaigos sporto pedagogas turi būti kūrybingas, nes jis turi ne tik vadovauti pratyboms, bet ir sudaryti sportininkų rengimo individualias programas, kiekvienos treniruotės planus, netgi keletą variantų, kad atsižvelgdamas į konkrečią situaciją, galėtų dirbti kuo kūrybiškiau.
- **Gebėjimas mąstyti, žinių troškimas.** Rekreacinės įstaigos sporto pedagogas – vienas iš nedaugelio žmonių, kurių asmenybė ir veiklos rezultatai yra glaudžiai susiję. Tai įpareigoja ir verčia sporto pedagogiką nuolat rūpintis savo intelekto turtinimu, sistemingu žinių papildymu, nes nuo žinių, gebėjimo mąstyti, dorovingumo, valios ir jausmų priklauso ir jo įtaka auklėtiniams. Nuolatinis tobulinimasis, žinių ieškojimas ir atitinkamas išsilavinimas yra taip pat būtini siekiant parengti didelio meistriškumo sportininką – tegu vienintelį per visą gyvenimą. Siekti gerų rezultatų, ugdyti įgimtas sportininko savybes iki aukščiausio lygio galima tik turint daug žinių, ne tik paties sukaupų, bet išbandytų visų trenerių, mokslininkų, gydytojų.
- **Stiprybė.** Rekreacinės organizacijos sporto pedagogas turi būti labai stipri, tiek fiziškai, tiek dvasiškai, o be to, kažkiek charizmatiška asmenybė. Savo mintimis, žodžiais ir veiksmais jis turi gebėti sudominti auklėtinius pasirinkta sporto šaka, uždegti juos visa esybe atsiduoti tikslui, užkrėsti savo idėjomis, pažadinti jų galimybes, atskleisti perspektyvas ir skatinti daugelį metų siekti užsibrėžto tikslo, nurodydamas būdus jam pasiekti.
- **Mokėjimas bendrauti ir bendradarbiauti.** Rekreacijos įstaigos sporto pedagogas daro didelę įtaką sportininkams ne tik savo mintimis ir žodžiais, bet ir savo asmenybe, elgesiu, požiūriu į gyvenimą, į aplink vykstančius dalykus. Todėl jis turėtų mokėti bendrauti ir bendradarbiauti su savo ugdytiniais.
- **Dorovingumas.** Dorovingas elgesys yra privalomas sporto pedagogui, nes jis pats yra visuomenės narys, kuris perteikia savo auklėtiniams tam tikrą žmonijos patirtį.
- **Atsakingumas.** Sporto pedagogo profesinė garbė reikalauja jausti atsakomybę už savo darbo rezultatus, tam, kad nepatektų sociologizacinių koncepcijų įtakon.
- **Moksliškumas.** Tai geras pedagogikos, psichologijos ir atskirų sporto šakų metodikos išmanymas, visapusiška rekreacinės įstaigos sporto pedagogo erudicija akcentuojama todėl, kad pedagoginė praktika be pažangios teorijos nebus efektyvi. Gebėjimas “perleisti per savo prizmę”

tai, kas mokslo teorijoje yra nauja bei pažangu, padeda treneriui dirbti kūrybiškai bei produktyviai.

Sporto pedagogas - vienas iš nedaugelio žmonių, kurių asmenybė glaudžiai susijusi su veiklos rezultatais, todėl šiuolaikinio rekreacijos įstaigos sporto pedagogo beveik neįmanoma įsivaizduoti be visų paminėtų savybių.

Įvertinus teorinius rekreacijos sampratos, bei tipų ypatumus, tikslinga įvertinti jų atitikimą praktikoje. Šioje darbo dalyje atskleisti rekreacinių įstaigų valdymo ypatumai padeda metodologinį pagrindą tolesnei šio darbo objekto analizei, o sporto pedagogo vaidmens rekreacinių įstaigų veiklos procese įvertinimas suformuoja šio darbo tyrimo objekto praktinių aspektų įvertinimą.

2. VŠĮ „ALYTAUS SPORTO IR REKREACIJOS CENTRO“ TEIKIAMŲ PASLAUGŲ POREIKIO IR TOBULINIMO GAIRIŲ ĮVERTINIMAS

2.1. Organizacijos veiklos kryptys

Alytaus miesto ir rajono savivaldybės nuolat skiria dėmesį rekreacijos išteklių priežiūrai, turistinių teritorijų tvarkymui, turistinės informacijos rengimui ir platinimui, kultūros ir sporto renginių organizavimui regione. Didelė dalis šių procesų yviesių įstaigų kompetencijoje. Viešoji įstaiga - tai pagal Lietuvos Respublikos vešų įstaigų įstatymą ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas - tenkinti viešuosius interesus vykdam visuomenei naudingą veiklą (Lietuvos Respublikos vešų įstaigų įstatymas, 2004). Viena iš rekreacines paslaugas teikiančių organizacijų mieste – VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centras“. Viešoji įstaiga „Alytaus sporto ir rekreacijos centras“ yra įsikūrusi Alytuje, Naujojoje g. 52.

Alytaus sporto mokykla atidaryta 1954 m. spalio 4 d. tuometinio Švietimo ministro įsakymu. Iki kol įstaiga tapo tokiu sporto ir rekreacijos centru, pereitas ne vienas plėtros etapas:

- 1) 1954 - 1988 Alytaus vaikų ir jaunimo sporto mokykla;
- 2) 1988 - 1991 Alytaus miesto kompleksinė vaikų ir jaunių sporto mokykla ir Alytaus miesto žaidimų vaikų ir jaunių sporto mokykla;
- 3) 1991 - 1994 Alytaus miesto kompleksinė vaikų ir jaunių sporto mokykla;
- 4) 1994 - 2004 Alytaus sporto mokykla;
- 5) 2004m. Viešoji įstaiga Alytaus sporto ir rekreacijos centras.

Viešoji įstaiga „Alytaus sporto ir rekreacijos centras“ yra pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus, vykdam visuomenei naudingą veiklą. Įstaiga veikia sporto, kultūros, socialinėje, mokslo, švietimo, poilsio ir pramogų organizavimo srityse ir viešai teikia šių sričių paslaugas visuomenės nariams. Įstaiga įsteigta reorganizavus sujungimo būdu dvi viešąsias įstaigas – Alytaus sporto rūmus ir Alytaus stadioną, yra šių įstaigų visų teisių, pareigų ir prievolių perėmėja ir tęsėja. Įstaiga savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Civiliniu kodeksu, Vešų įstaigų įstatymu ir kitais įstatymais ir teisės aktais, visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimais bei šiais įstatais. Įstaiga yra juridinis asmuo, turintis ūkinį, finansinį, organizacinį ir teisinį savarankiškumą, savo antspaudą, firminį ženklą, sąskaitas banko įstaigose. Įstaigos savininkė – Alytaus miesto savivaldybės taryba.

Šios organizacijos misija – visuotinio moksleivių sporto plėtra, sportinio meistriškumo ugdymas. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centras” siekia: 1) per sportą skatinti vaikų ir jaunimo saviraišką, ieškoti talentingų sportininkų, sporto mokslo bei medicinos specialistų parengtomis bei praktikoje patvirtintomis priemonėmis rengti sportininkus, galinčius deramai atstovauti šaliai, Alytaus miestui įvairaus rango varžybose: Olimpinėse žaidynėse, Pasaulio, Europos čempionatuose, kituose tarptautiniuose renginiuose; 2) teikti rekreacijos paslaugas miesto visuomenei; 3) sudaryti sąlygas miesto bendruomenės nariams užsiimti sportu, vykdant valstybinę kūno kultūros ir sporto programą.

VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centras” atlieka tokias pagrindines funkcijas:

- 1) sportinių-kultūrinių renginių organizavimas. Pastaraisiais metais stadione organizuojama mažiau pramoginių-kultūrinių renginių – dažniau pasirenkamos atviros vietovės, renginiai yra nemokami;
- 2) pramoginių renginių organizavimas;
- 3) kultūriškai – švietėjiška veikla.

VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro” tikslai ir uždaviniai:

- padėti ugdyti ir lavinti sveiką asmenybę;
- puoselėti dvasines, psichines ir fizines žmogaus galias;
- diegti visą gyvenimą išliekantį pomėgį ir poreikį sportuoti;
- ieškoti talentingų sportininkų;
- rengti sportininkus, savivaldybės, apskrities ir Lietuvos Respublikos rinktinėms;
- teikti mokymo įstaigoms, visuomeninėms organizacijoms metodinę ir organizacinę paramą kūno kultūros ir sporto klausimais;
- auklėti ir skatinti vaikus ir jaunimą būti gerais, dorais ir sąžiningais savo šalies patriotais bei piliečiais;
- teikti miesto visuomenei kokybiškas sporto ir rekreacijos paslaugas;
- sudaryti sąlygas visuomeniniams sporto klubams plėtoti savo veiklą;
- organizuoti sporto renginius, šventes, festivalius, sporto seminarus;
- rengti ir teikti projektus Europos Sąjungos programų ir struktūrinių fondų lėšoms gauti;
- organizuoti vasaros sporto stovyklas;
- organizuoti kultūrinius pramoginius renginius;
- padėti įgyvendinti papildomo ugdymo įstaigų mokymo programas.

Įstaiga užsiima įstatymų nedraudžiama ūkine komercine veikla, kuri yra neatsiejamai susijusi su jos veiklos tikslais: sporto mokyklų ir klubų veikla; sportinė veikla; sporto arenų ir stadionų veikla; kita sportinė veikla; šaudyklų veikla; švietimas. Kitos veiklos sritys: kita poilsio organizavimo veikla; sveikatingumo centrų veikla; sporto įrangos nuoma; su žmonių sveikata susijusi veikla; koncertų ir teatro salių veikla; šokių ir pramogų salių ir kitų meno įrenginių eksploatavimo veikla; koncertinė veikla;

mugių ir atrakcionų parkų veikla; kita, niekur kitur nepriskirta, pramoginė veikla; kitų, niekur kitur nepriskirtų paslaugų veikla; kita, niekur kitur nepriskirta, poilsio organizavimo veikla; mažmeninė prekyba ne parduotuvėse; mažmeninė prekyba iš automatų smulkioms prekėms pardavinėti; vaikų poilsio stovyklų veikla; kita su kompiuteriais susijusi veikla; kita, niekur nepriskirta, verslo veikla; papildomas mokymas; kita leidyba; tarptautinių organizacijų ir jų padalinių veikla; reklama ir reklamos paslaugos.

Treniruočių ir užsiėmimo organizavimas. Sportininkų treniruočių procesas organizuojamas atsižvelgiant į bendruosius šalies piliečio mokymo reikalavimus, žmogaus fizinių ir psichinių savybių raidos dėsningumus, lyties ir amžiaus, kada pasiekiami geriausi tos sporto šakos rezultatai, ypatybės, optimalų varžybų poreikį ir t. t. Kultivuojamos sporto šakos: baidarių-kanojų irklavimas; boksas; dviračių sportas; dziudo; futbolas; krepšinis; laisvosios imtynės; lengvoji atletika; orientavimosi sportas; plaukimas; rankinis; stalo tenisas; sunkioji atletika; tinklinis; šachmatai; šaudymas; lauko tenisas; vandensvydis ir kitos sporto šakos, kurios gali būti patvirtintos steigėjo sprendimu.

Įstaigos treniruočių ir užsiėmimų organizavimo tvarka:

- grupiniais arba individualiaisiais mokymo planais;
- Lietuvos sportininkų kvalifikacinių kategorijų reikalavimais ir normomis;
- sporto varžybų kalendoriumi;
- metiniais treniruočių grupių darbo apskaitos žurnalais;
- kitais normatyviniais dokumentais;
- treniruotės organizuojamas grupėms ir individualiai atskiram sportininkui. Vieną ar kitą treniruotės rūšį treneris pasirenka atsižvelgdamas į sportininko meistriškumo lygį, sporto šakos specifiką, metodinius reikalavimus ir t. t.;

Pagrindinės įstaigos sportininkų treniruočių formos yra šios: teorinės paskaitos, praktinės mokomosios pratybos vietos sporto bazėje ir sporto stovyklose, dalyvavimas sporto varžybose. Taip pat gali būti organizuojami seminarai, disputai, ekskursijos, testai, kontroliniai normų patikrinimai ir t.t. Visų lygių įstaigos sportininkams namų užduotys skiriamos trenerio nuožiūra atsižvelgiant į sportininko sugebėjimus įvykdyti programinius reikalavimus, amžių ir kt.; įstaigos sportininkų treniruotės ir užsiėmimai organizuojami laisvalaikio: po pamokų, poilsio ir švenčių dienomis, atostogų, ypač vasaros, metu; įstaigos sportininkų treniruotės ir užsiėmimai organizuojami ištisus metus atsižvelgiant į sporto šakos treniruotės proceso periodizavimo ypatybes. Vasaros laikotarpiu įstaiga rengia užmiestines arba miesto tipo sporto stovyklas, per kurias treniruojamasi didesniais krūviais, dalyvaujama daugiau varžybų; trenerių atostogų grafikas sudaromas taip, kad treniruotės procesas vyktų planuotu laiku. Su atostogaujančio trenerio grupe gali dirbti jį pavaduojantis treneris – sporto mokytojas. Visais atvejais sportininkai prieš ilgesnį poilsį ir po jo testuojami; teorinių paskaitų ir pratybų minimali trukmė – 45 minutės. Maksimali pratybų trukmė priklauso nuo trenerio grupinio ar individualiojo mokymo plano reikalavimų. Į šį skaičių įeina ir oficialus kalendorinių varžybų, jeigu jose dalyvauja sportininkas su

pedagogu, laikas; teorinių paskaitų, treniruočių ir užsiėmimų pratybų laiką ir vietą nurodo treniruočių ir užsiėmimų tvarkaraščiai, o dalyvavimo sporto varžybose – kalendoriniai planai, patvirtinti įstaigos vadovo.

Pagrindinis įstaigos sporto treniruočių uždavinys: per vaikų ir jaunimo saviraišką sporte – talentingų sportininkų paieška, optimalus bendrasis ir specialusis jų fizinis rengimas, orientavimas vienai ar kitai sporto šakai, pradinis jų sporto šakų pagrindų mokymas, nuoseklus pratybų ir sporto varžybų apimčių didinimas, šiuolaikinių sporto mokslo laimėjimų pritaikymas siekiant optimalių sportinių rezultatų.

Įstaigos sporto treniruočių turinys: teorinis ir praktinis mokymas, įgūdžių formavimas bei jų realizavimas; teorinis mokymas apima bendruosius kūno kultūros, sveikos gyvensenos, racionalios dienotvarkės, mitybos reikalavimus, asmens higienos taisykles ir principus, elgesio ir kultūros žinias; fizinių pratimų įtakos atskirų organų ir sistemų veiklai, bendrųjų treniruotės dėsnų, pasirinktos sporto šakos technikos elementų, taktinių gudrybių panaudojimo žinias, sporto varžybų taisyklių nagrinėjimą ir suvokimą; praktinis mokymas apima bendrąjį ir specialųjį fizinį, techninį, taktinį ir psichologinį sportininko rengimą, jo metu įgyti mokėjimai ir įgūdžiai realizuojami per sporto varžybas; įstaigos sporto treniruočių turinys paremtas sporto mokslo įrodyta ir praktikoje patvirtinta daugiamete sportininkų rengimo sistema.

Šis procesas skirstomas į keturis etapus: pradinio rengimo, meistriskumo ugdymo, meistriskumo tobulinimo ir didelio meistriskumo. Priklausomai nuo sporto šakos specifikos (pirmiausia nuo sportininkų amžiaus zonų, kada pasiekiami geriausi sportiniai rezultatai, lyties ir t. t.), kiekvieno sportininko ugdymas trunka atitinkamą metų skaičių.

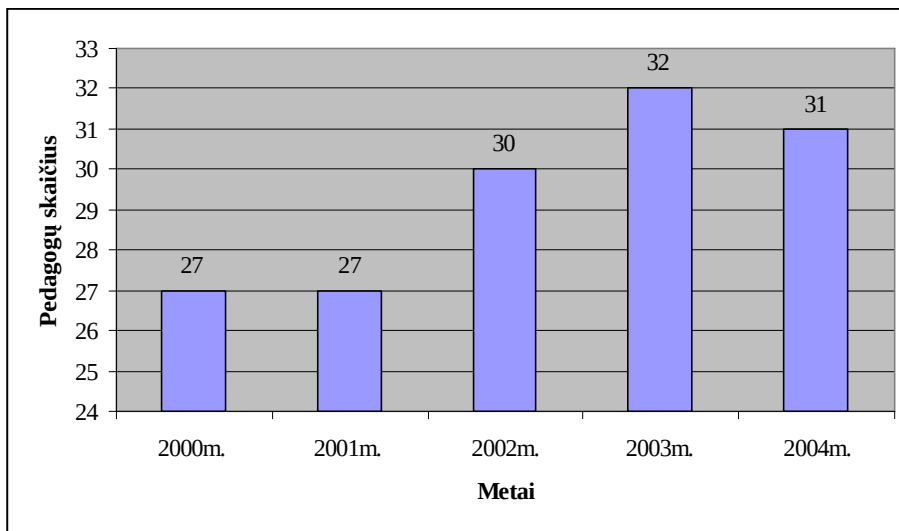
Per 2004 metus sporto rūmų administracija suorganizavo 29 kultūrinius renginius, kuriuose apsilankė per 23000 žiūrovų. Vidutiniškai į vieną renginį atvyksta 800 žmonių. Centras organizuoja sportinius renginius bei varžybas - jų 2003 metais buvo pravesta 72, apsilankė 42400 žiūrovų). Iš viso 2004m. įvyko 101 renginys, kuriuose apsilankė 65400 žmonių.

Centro teikiamos paslaugos apima:

- salių nuomą;
- baseino veiklą;
- patalpų nuomą;
- reklamos paslaugas;
- kitos paslaugos (dušai, transliacijos ir kt.).

VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centras” suteikia galimybę apsilankyti baseine, kuriame vidutiniškai per vieną dieną apsilanko 300 žmonių. Dauguma baseino lankytojų – moksleiviai, kurie sudaro 60 proc. visų lankytojų.

Šiuo metu įstaiga dirba vadovaudamasi veiklos programa, kurios tikslas – sportinių ir kultūrinių renginių organizavimas, materialinės bazės priežiūra bei plėtimas, turimų sportinių objektų nuoma. Įstaigos darbuotojų skaičius šiuo metu siekia 68 darbuotojus (organizacijos darbuotojų sąrašas pagal etatus pateikiamas 1 priede).

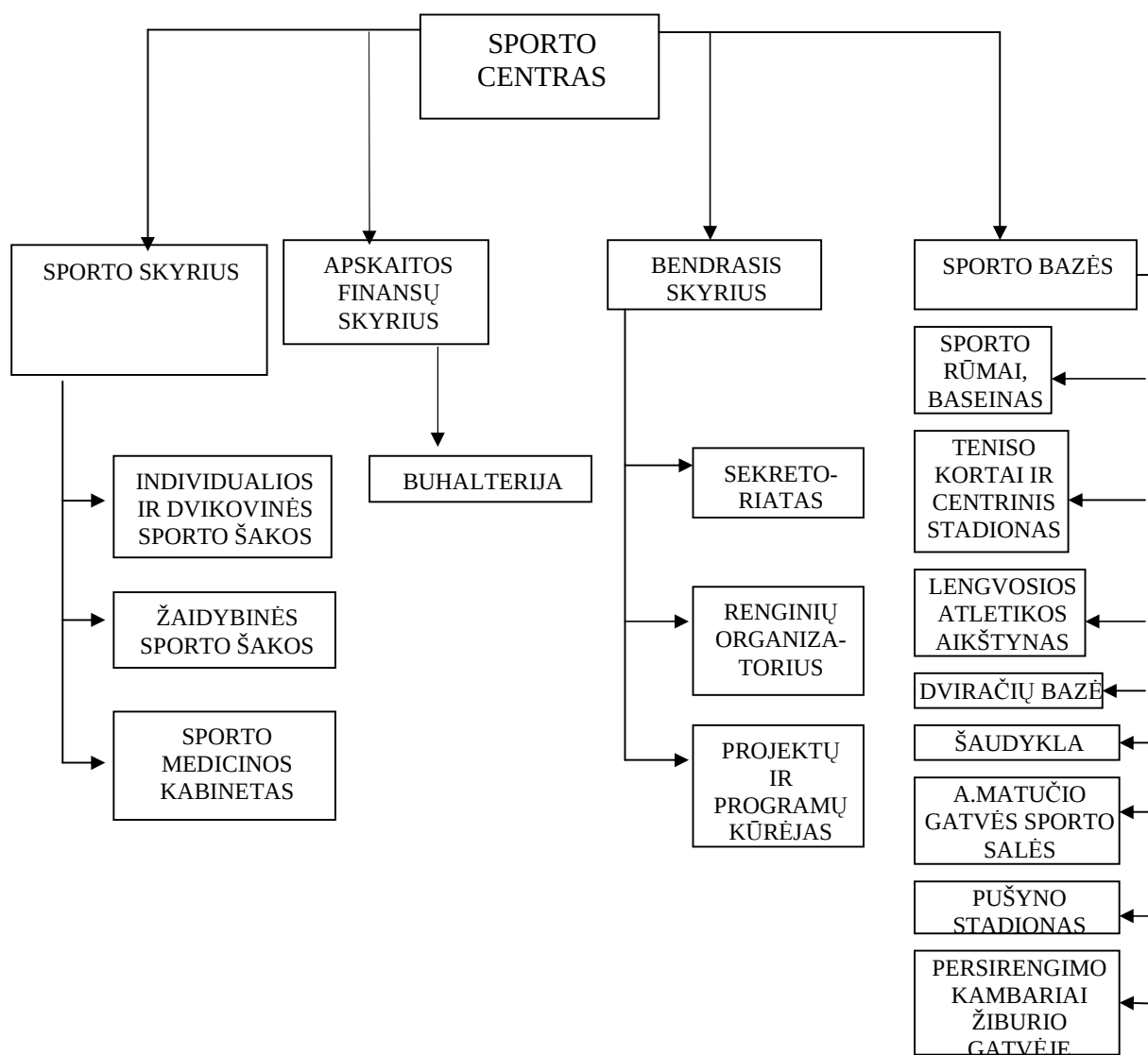
5 pav. VŠĮ "Alytaus sporto ir rekreacijos centro" pedagoginių darbuotojų kaita 2000-2004m.

Vidutinis darbuotojų skaičius 2003m. buvo 62, o vidutinis mėnesinis atlyginimas siekė 859,5 Lt. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ dirba 26 treneriai. Pedagogų skaičiaus dinamika „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ 2000-2004m. atspindi 5 pav.

Skyriuje dirba 25 treneriai, 19 iš jų turi aukštąjį kūno kultūros išsilavinimą, 7 treneriai yra įgiję kūno kultūros ir sporto specialisto licenzijas. 2004 metais sporto rūmų sporto skyriuje sportavo 615 moksleivių. Trumpalaikė programa: įstaigos bazės kapitalinio ir einamo remonto darbų programa. Šiai programai skirta 40 tūkst. Lt., tikslinės lėšos iš jų: 16,7 tūkst. Lt. Laiptinių remontas, 2,1 tūkst. Lt. – didžiosios salės kondensato lašų surinkėjai, 21,2 tūkst.Lt.- langų pakeitimas ir remontas.

VŠĮ „Alytaus sporto rūmai“ dalininkų neturi, įstaiga – 100% kapitalo savivaldybės įstaiga. Įstaigos gautos lėšos ir jų šaltiniai per 2004 metus.

Centre taikoma funkcinė organizacinė struktūra (žr. 6 pav.).

6 pav. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro” struktūra

Ištaigos finansiniai įsipareigojimai vykdomi pagal miesto savivaldybės tarybos patvirtintą sąmatą. Didžiausią išlaidų dalį sudaro sąnaudos darbo užmokesčiui bei soc. draudimui. Visos biudžetinės ir ištaigos veiklos lėšos panaudotos pagal tikslą ir laikantis miesto tarybos patvirtintos sąmatos. Ištaigos veikla yra pelninga ir sudaro 94 tūkst.Lt. pelno. 1 priedo lentelėje parodytas 34,5 tūkst.Lt. nuostolis susidarė dėl to, kad per 2004 m. įmonės atliko darbų kreditan už 128 tūkst.Lt., įrengdamos: sporto medicinos kabinetą už 49 tūkst.Lt. (UAB „Kortas”), žiūrovinė ložė už 39,2 tūkst.Lt. (UAB „Dzūkijos statyba”) bei buitinės patalpos prie ruošiamo lengvosios atletikos mini maniežo 40 tūkst.Lt. (UAB „Aldaila”). Tai ilgalaikė investicija, kuri pasidengs už šių įmonių ložių nuomą. Kitas įmonės išlaidas sudaro mokėjimai už komunalines paslaugas.

2.2. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo tikslas ir strategija. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamų paslaugų poreikio tyrimas buvo gana sudėtingas ir reikalavo kruopščiai apgalvotos tyrimo strategijos. Kadangi šio aprašomojo tyrimo tikslas buvo nustatyti rekreacijos centro teikiamų paslaugų poreikį, vertinant iš studentų pozicijos, ir numatyti tolesnes teikiamų paslaugų tobulinimo kryptis, tyrimo respondentais buvo pasirinkti „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugų vartotojai - Lietuvos mokymosi įstaigų studentai. Visi tyrimo dalyviai apklausoje dalyvavo tiesiogiai.

Šio tyrimo imtis buvo formuojama atrankiniu būdu - apklausoje dalyvavo tik studentai. Iš viso apklausoje dalyvavo 100 respondentų iš įvairių Lietuvos mokymosi įstaigų. Šio tyrimo imtis nėra reprezentatyvi visų Lietuvos studentų atžvilgiu, kadangi apsilankymo minėtoje rekreacijos organizacijoje galimybės visiems Lietuvos studentams yra ribotos dėl rekreacijos centro dislokacijos vietos.

Tyrimui atlikti buvo pasitelkta viena iš pirminių duomenų rinkimo procedūrų - apklausa, kuomet iš anksto yra paruošiamas klausimynas, kuris buvo suderintas su VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ aukščiausiojo lygio vadovais.

Tyrimo anketos pagrindimas. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamų paslaugų poreikio aprašomajame tyrime buvo naudojamas vienas instrumentas – anketa, parengta specialiai tyrimo tikslui įgyvendinti. Tyrimo metu respondentams apklausti naudota anketa yra pateikiama 2 priede.

Anketa prasideda glaustu tyrimo esmės nusakymu maloniai kreipiantis į potencialų respondentą. Be to, tam, kad respondantai nesuklystų, anketos pradžioje buvo pateikiamos glaustos instrukcijos, t.y. paaiškinimai kaip anketa turi būti pildoma. Atliekant apklausą, daugumai respondentų papildomai buvo duodamos vienokios ar kitokios instrukcijos, kadangi kai kuriems iš jų iškildavo nemažai su anketos pildymu susijusių klausimų.

Tyrimui atlikti apklausos dalyviams buvo pateikiama 11 klausimų anketa. Patogumo dėlei nebuvo norima apklausos dalyvių apkrauti ilga ir sudėtinga anketa, nes tokia anketa būtų reikalavusi skirti daug laiko, o žmonės to daryti nelinkę. Visi anketos klausimai buvo sudaryti taip, kad nevargintų apklausos dalyvio, tačiau, kai kuriems respondentams apklausos anketa pasirodė per ilga, reikalaujanti daug laiko ir pastangų.

Beveiki visi anketos klausimai yra uždarojo tipo, todėl galima teigti, jog jie buvo sudaryti iš paskatinančiosios dalies (klausimo) ir suformuluotų atsakymo alternatyvų. Apklausiai atlikti buvo pasirinkti būtent tokio tipo klausimai, kadangi taip lengviau užrašomi ir analizuojami duomenys, mažiau sutinkama skirtingų klausimo interpretacijų, o be to, manoma, jog tai patogesnis ir paprastesnis būdas pačiam respondentui.

Tyrimui atlikti naudota anketa yra sudaryta iš dviejų dalių: klausimų, skirtų įvertinti respondentų demografines charakteristikas bei paslaugų vertinimui skirtų klausimų bloko.

Ši anketa yra anonimiška, t.y., iš žmogaus, dalyvaujančio tyrime, neprašoma asmeninių duomenų, kadangi pastebima tendencija, jog anketas, kuriose iš apklaustųjų prašoma įrašyti kokius nors labai asmeniškų duomenis (tarkime, vardą, pavardę, paso numerį ar asmens kodą) yra nenoriai pildomos. Žmonės yra nelinkę apie save pateikti asmeniškų duomenų, taigi, labai didelis privalumas buvo tas, kad anketoje nebuvo prašoma nurodyti nei vardo nei pavardės nei kitų respondento asmenybę identifikujančių duomenų.

Pristatant anketa buvo mandagiai bendraujama su žmonėmis, vertinama kiekvieno apklaustojo nuomonė bei padėkojama už sugaištą laiką. Šiai anketai užpildyti respondentai užtrukdavo maždaug 10-15 minučių.

Tyrimo eiga. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamų paslaugų poreikio tyrimas buvo atliekamas 2005m. vasario 10 – balandžio 1d. dienomis. Paruošta ir atspausdinta anketa buvo platinama studentams, rekreacijos centro paslaugų vartotojams. Tyrimo metu buvo palaikomas pastovus ryšys su visais respondентаis, kuriems kilo klausimų, pasiūlymų ar kitokių klausimų.

Siekiant įvertinti respondentų atsakymų pasiskirstymą visi anketų duomenys buvo susisteminami, t.y. suskaičiuojamas respondentų kiekvieno atsakymo skaičius į vieną ar kitą klausimą. Sekančiame šio darbo poskyryje pateikiama apklausos rezultatų analizė, trumpai apžvelgiant demografinius respondentų duomenis.

2.3. Tyrimo rezultatų analizė

2.3.1. Respondentų demografinės charakteristikos

Respondentų lytis. Pirmasis anketos klausimas buvo skirtas respondento lyčiai nurodyti. Susisteminus rezultatus paaiškėjo, jog 33 proc. respondentų yra moterys, likusieji 67 proc. – vyrai (žr. 3 lent.).

3 lentelė

Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal lytį

Lytis	Respondentų skaičius	Respondentų procentas
Vyras	67	67
Moteris	33	33
Viso:	100	100

Galima paminėti, jog Lietuvoje moterys sudaro didesnę procentą visų šalies gyventojų negu vyrai, todėl apklausa nėra reprezentatyvi visiems Lietuvos gyventojams.

Respondentų amžiaus analizė. Antrajame anketos klausime - respondentai priskyrė save vienai iš 4 amžiaus grupių. Respondentai galėjo priskirti save 4 amžiaus grupėms dėl to, jog buvo siekiama tiksliau nustatyti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro” lankomumo priklausomybę nuo amžiaus. Atlikus apklausos rezultatų įvertinimą paaiškėjo, jog tyrime dalyvavo visų keturių amžiaus grupių respondentai. Anketas užpildžiusių respondentų amžiaus struktūra atspindi 4 lentelėje.

Pastebima, jog net 38 proc. respondentų priskyrė save 26-29 metų amžiaus grupei. Tyrime dalyvavo 30 proc. 22-25 metų amžiaus respondentų, 19 proc. 18-21 metų amžiaus. Mažiausiai tyrime dalyvavo 30 metų sulaukusių respondentų.

4 lentelė

Respondentų amžiaus struktūra

Amžius	Respondentų skaičius	Respondentų procentas
18-21	19	19
22-25	30	30
26-29	38	38
Virš 30	13	13
Viso:	100	100

Turint šiuos duomenis, galima apskaičiuoti tyrimo dalyvių amžiaus vidurkį:

$$\bar{x} = \frac{\sum xf}{\sum f} \quad (\text{Gražytė-Molienė, 2004, p.47}), \text{ kur } f - \text{dažnumas, o } x - \text{intervalo vidurkis. Dažnumo ir}$$

intervalo vidurkių duomenys pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė

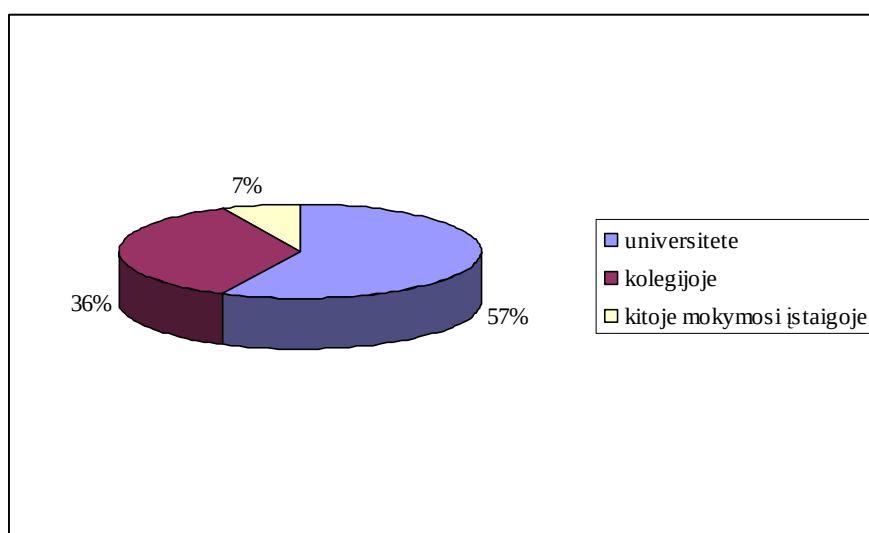
Respondentų amžiaus struktūra

Amžiaus grupė	Respondentų skaičius	X intervalų vid.
18-21	19	19,5
22-25	30	23,5
26-29	38	27,5
Virš 30	13	31,5

$$\bar{x} = \frac{19 \cdot 19,5 + 30 \cdot 23,5 + 38 \cdot 27,5 + 13 \cdot 31,5}{100} = \frac{370,5 + 705 + 1045 + 409,5}{100} = \frac{2530}{100} = 25,3m.$$

Taigi, vidutinio apklausos dalyvio amžius siekia 25,3 metus.

Mokymosi įstaiga. Trečiuoju tyrimo anketos klausimu respondentų buvo prašoma nurodyti mokymosi įstaigos tipą. Išanalizavus atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą rezultatus, nustatyta, jog 57 proc. respondentų studijuoja universitete, 36 proc. kolegijoje, o likusieji 7 proc. kitose mokymosi įstaigose (žr. 7 pav.). Greta šio klausimo respondentų buvo prašoma įrašyti savo mokymosi įstaigos pavadinimą. Daugiausia respondentų mokosi Vilniaus Universitete, Kauno Technologijos Universitete, Vilniaus Pedagoginiame Universitete, Šiaulių Universitete, Klaipėdos Universitete, Vilniaus Gedimino ir Technikos universitete, Vilniaus Kolegijoje, Alytaus Kolegijoje ir kt.

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokymosi įstaigos tipą

Mėnesio pajamos. Šiuo tyrimo anketos klausimu respondentų buvo prašoma nurodyti savo pajamas ne tiksliai kiekybine išraiška, o priskirti save vienai iš trijų grupių pagal savo mėnesines pajamas litais. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal pajamas atsispindi 6 lentelėje.

6 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal pajamas

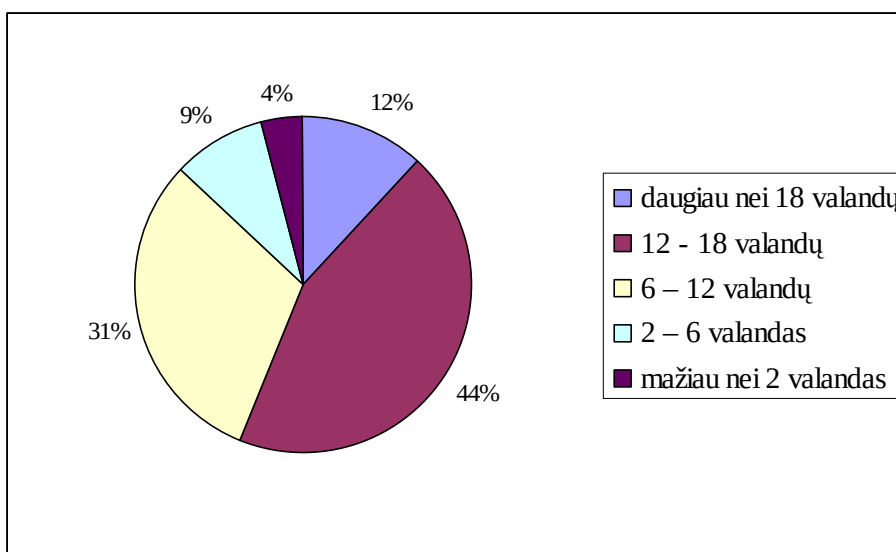
Pajamos	Respondentų skaičius	Respondentų procentas
Iki 500 Lt.	34	34
500 – 1000 Lt.	47	47
Daugiau nei 1000 Lt.	19	19
Viso:	100	100

Nustatyta, jog beveik pusės visų tyrime dalyvavusių respondentų (47 proc.) pajamos per 1 mėnesį siekia 500-1000 Lt. Respondentų demografiniam profiliui įvertinti skirtu klausimu, respondentų buvo prašoma nurodyti, koks procentas pajamų tenka laisvalaikiui. Respondentų įrašytas procentas varijuoja nuo 5 iki 75 proc., tačiau vidutiniškai vienas tyrimo dalyvis 24 proc. savo mėnesio pajamų išleidžia laisvalaikiui.

2.3.2. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro” paslaugų įvertinimas

Laisvas laikas. Pirmuoju tyrimo anketos klausimų bloko, skirtu įvertinti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro” paslaugas, klausimu buvo siekiama nustatyti, kiek vidutiniškai laisvo laiko per savaitę turi respondentai.

Anketas užpildžiusių respondentų laisvo laiko struktūra atspindi 8 pav.

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal turimą laisvą laiką (per savaitę)

Pastebima, jog net 44 proc. respondentų nurodė turį 12-18 val. laisvo laiko; 31 proc. – 6 -12 val., na, o mažiausiai laisvo laiko, mažiau nei 2 val., turi 4 proc. visų tyrimo dalyvių.

Turint šiuos atsakymų į anketos klausimus duomenis galima apskaičiuoti tyrimo dalyvių laisvo laiko vidurkį:

$$\bar{x} = \frac{\sum xf}{\sum f} \quad (\text{Gražytė-Molienė, 2004, p.47}), \text{ kur } f - \text{dažnumas, o } x - \text{intervalo vidurkis. Dažnumo ir}$$

intervalo vidurkių duomenys pateikiami 7 lentelėje.

$$\bar{x} = \frac{4 \cdot 1 + 9 \cdot 4 + 31 \cdot 9 + 44 \cdot 15 + 12 \cdot 21}{100} = \frac{4 + 36 + 279 + 660 + 252}{100} = \frac{1231}{100} = 12,31 \text{ val.}$$

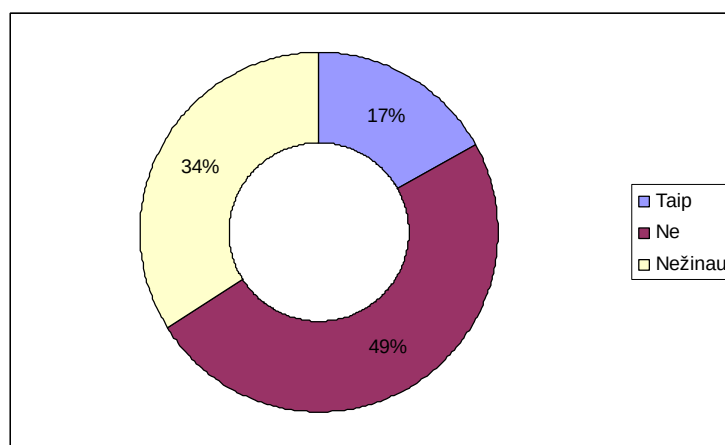
Taigi, vidutiniškai apklausos dalyviai turi 12,31 val. laisvo laiko per savaitę.

7 lentelė

Respondentų laisvo laiko struktūra

Laisvas laikas	Respondentų skaičius	X intervalų vid.
Mažiau nei 2 val.	4	1
2-6 val.	9	4
6-12 val.	31	9
12-18 val.	44	15
Daugiau nei 18 val.	12	21

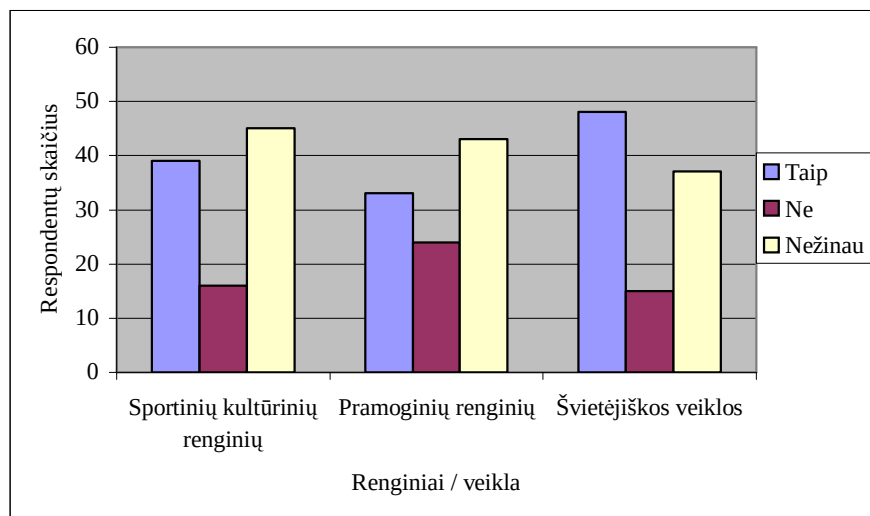
Rekreacine veikla užsiimančių įstaigų pakankamumas. Antruoju tyrimo anketos klausimu respondentų buvo teiraujamasi, ar jų nuomone, Alytuje pakanka rekreacine veikla užsiimančių įstaigų. Atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą pasiskirstymas pateikiamas 9 pav.

9 pav. Rekreacine veikla užsiimančių įstaigų pakankamumas Alytaus mieste

Nustatyta, jog beveik pusės respondentų nuomone, rekreacinių įstaigų Alytaus mieste nepakanka.

Trečiuoju anketos klausimu respondentų buvo klausta, ar jų nuomone, mieste pakanka atskirų rekreacinių veiklų. Atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą pasiskirstymas atsispindi 10 pav. Taigi, respondentų nuomone, visiškai pakanka švietėjiškos veiklos, o labiausiai trūksta pramoginių renginių.

10 pav. Atskirų rekreacinių veiklų pakankamumo įvertinimas

Lankymosi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ dažnumas. Ketvirtuoju klausimu tyrimo dalyvių buvo teirujamasi kaip dažnai jie lankosi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“. Išanalizavus atsakymų į šį tyrimo klausimą rezultatus, nustatyta, jog didžioji dalis respondentų, 37 proc., centre lankosi kartą per mėnesį ar dažniau ir tik 2 proc. respondentų neteko VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ lankytis anksčiau.

Tikslinga įvertinti lankymosi dažnumo VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ priklausomybę nuo lyties (žr. 8 lent.).

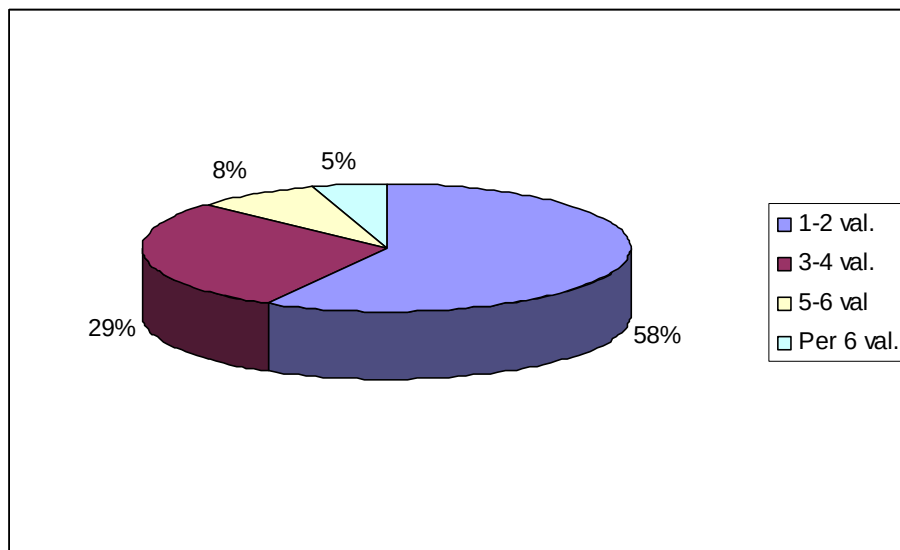
8 lentelė

Lankymosi rekreacijos centre dažnumo ir lyties dažnių skirstinys

Dažnumas / Lytis	Moteris	Vyras	Viso
kartą per savaitę ar dažniau	6	18	24
kartą per mėnesį ar dažniau	7	30	37
kartą per pusmetį ar dažniau	11	3	14
teko lankytis tik keletą kartų	4	12	16
teko lankytis tik 1 kartą	4	3	7
neteko lankytis	1	1	2
Viso:	33	67	100

Kaip atskleidžia 8 lentelė, daugiausia moterų (11 proc.) lankosi centre kartą per pusmetį ar dažniau, o didžioji dalis vyrų – kartą per mėnesį ar dažniau. Taigi, galima daryti išvadą, jog vyrai VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ lankosi dažniau.

Lankymosi trukmė. Penktuoju tyrimo anketos klausimu respondentų buvo teiraujamasi, kiek laiko (val.) tyrimo dalyviai praleidžia rekreacijos įstaigoje. Atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą pasiskirstymas atsispindi 11 pav.

11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lankymosi trukmę VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“

Tikslinga įvertinti lankymosi laiko VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ priklausomybę nuo mėnesinių pajamų (žr. 9 lent.).

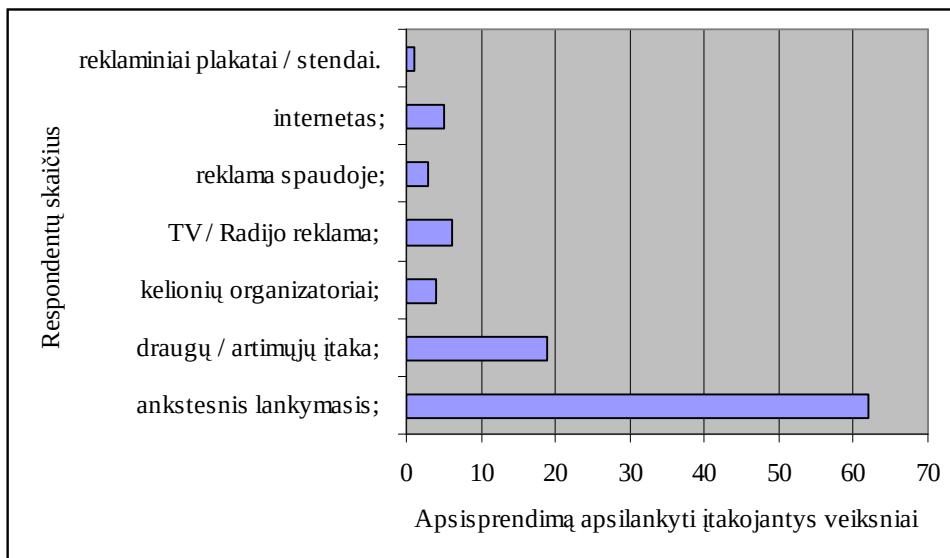
9 lentelė

Lankymosi rekreacijos centre laiko ir pajamų dažnių skirstinys

Laikas / Pajamos	Iki 500 Lt.	500 – 1000 Lt.	Virš 1000 Lt.	Viso
1-2 val.	23	34	1	58
3-4 val.	5	13	11	29
5-6 val.	3	0	5	8
Per 6 val.	3	0	2	5
Viso:	34	47	19	100

Kaip atskleidžia 7 lentelė, daugiausia mažiau nei 500 Lt. pajamų gaunančių respondentų centre lankosi 1-2 val.; 500 – 1000 Lt. gaunančiųjų – taip pat 1-2 val., o didžioji dalis daugiau negu 1000 lt. per mėnesį gaunančių tyrimo dalyvių lankymosi laikas centre – 3 - 4 val.

Apsilankymą įtakojantys veiksniai. Šeštasis anketos klausimas į tyrimą buvo įtrauktas siekiant nustatyti esminius apsisprendimą apsilankyti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ įtakojančius veiksnius.

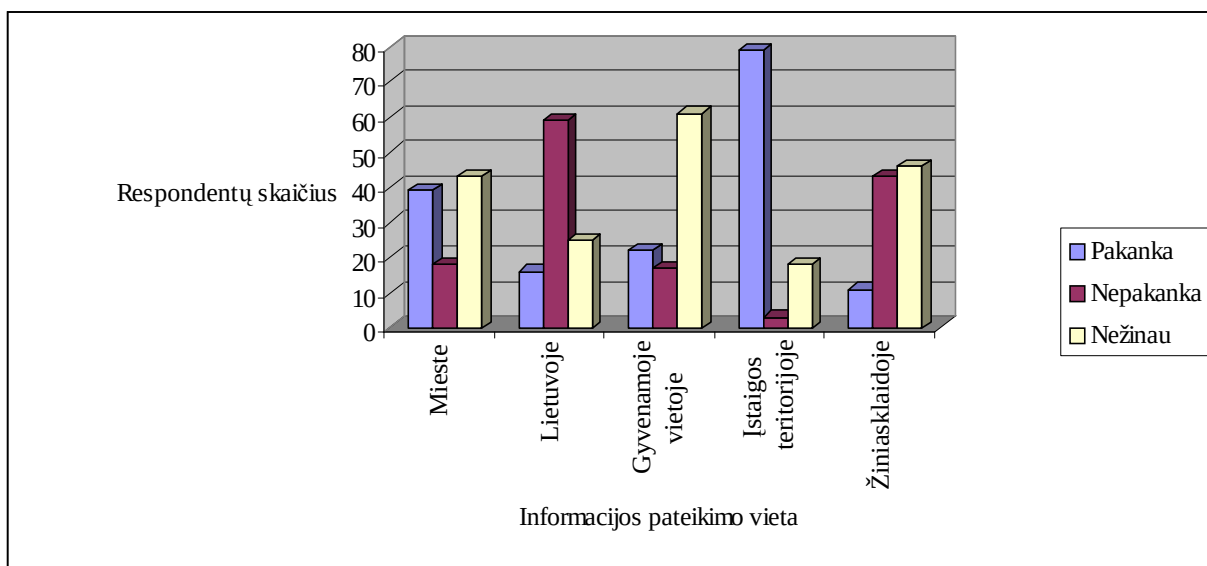

12 pav. Apsisprendimą apsilankyti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ įtakojantys veiksniai

Atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą rezultatų pasiskirstymas pateiktas 6 pav. Taigi, kaip atskleidžia 12 pav., lemiamą įtaką apsilankymui rekreacijos centre daro ankstesnis lankymasis. Reikšminga draugų ir artimųjų įtaka bei TV ir radijo reklama.

Informacijos apie įstaigos veiklą pakankamumas. Septintuoju tyrimo anketos klausimu respondentų teirautasi, ar, jų nuomone, visuomenei yra pateikiama pakankamai informacijos apie rekreacijos organizaciją mieste, Lietuvoje, gyvenamoje vietoje, įstaigos teritorijoje bei žiniasklaidoje. Atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą pasiskirstymas atsispindi 13 pav.

Informaciją apie VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centrą“ Alytuje, anot didžiosios dalies respondentų, vertinti keblu, todėl atsakydami į šį tyrimo klausimą, dauguma respondentų pasirinko atsakymo variantą „nežinau“. VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centras“ yra įsikūręs Alytuje ir savo padalinių kituose Lietuvos miestuose neturi, tačiau įstaiga sulaukia lankytojų iš įvairiausių Lietuvos kampelių.

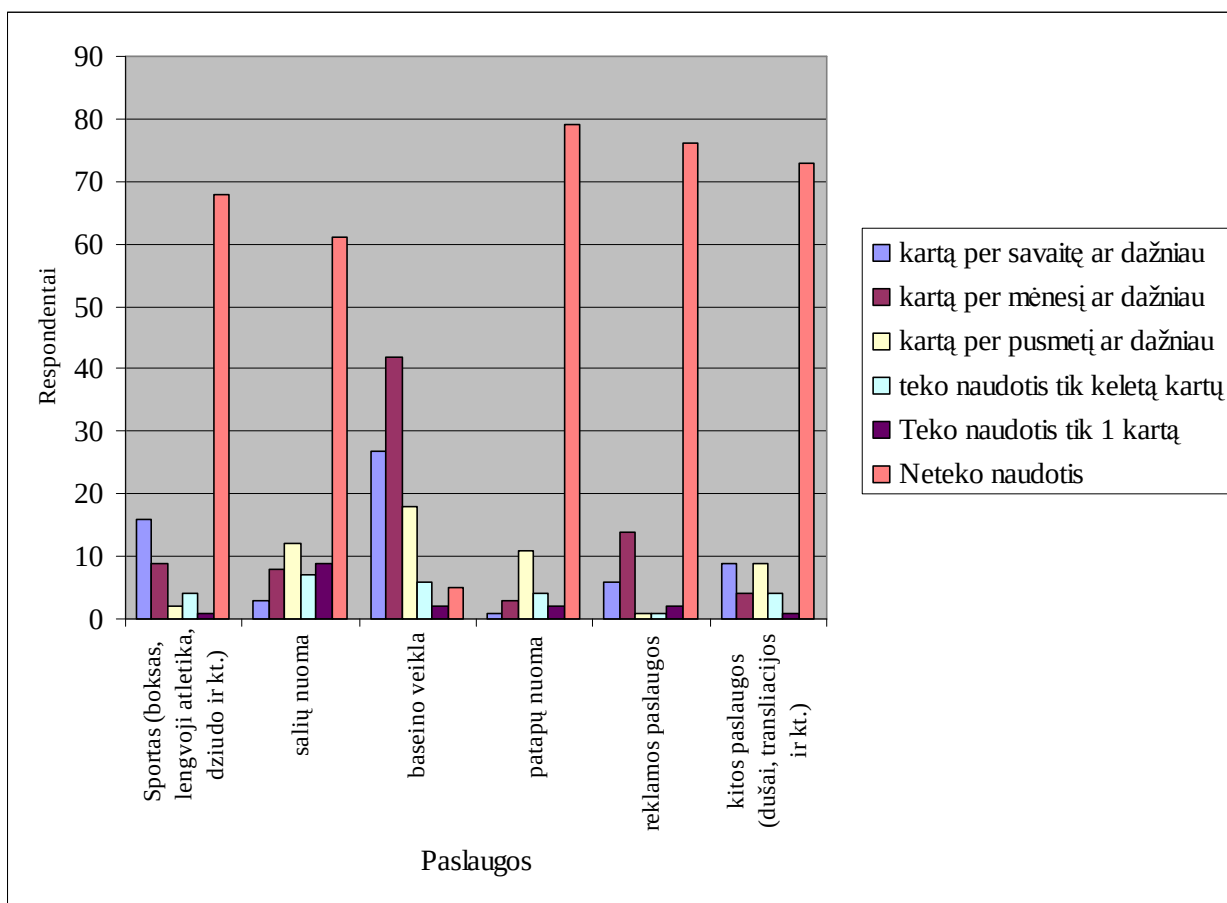

13 pav. Informacijos apie VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ veiklą pakankamumo įvertinimas

Tyrimas atskleidė, jog didžiosios dalies tyrimo dalyvių nuomone, Lietuvos mastu esami ir potencialūs centro paslaugų vartotojai nėra pakankamai informuojami apie centro veiklą. Tyrimo klausimas apėmė ir informacijos apie centro veiklą gyvenamoje vietoje įvertinimą. Didžioji respondentų dalis nurodydami, ar, pakanka informacijos apie VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centrą“, įstaigos teritorijoje pateikiama daug informacijos, kai tuo tarpu žiniasklaidoje jos pateikiama itin mažai.

Naudojimosi centro paslaugomis dažnumas. Aštuntuoju tyrimo anketos klausimu respondentų buvo teirautasi, kaip dažnai jie naudojami atskiromis VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamomis paslaugomis. Rezultatų į šį tyrimo anketos klausimą pasiskirstymas atsispindi 14 pav.

Nustatyta, jog tyrimo dalyviai, kartą per savaitę naudojami sporto sale, lengvosios atletikos, dziudo ir baseino bei kitomis paslaugomis (dušais ir kt.). Kartą per mėnesį ar dažniau respondentai nurodė aktyviausiai besinaudojantys baseino veikla. Minėta paslauga yra viena iš dažniausiai lankomų paslaugų ir tų klientų, kurie jau vyresni, nuomonę. Itin retai naudojamas sporto, salių, patalpų nuoma, reklama bei kitomis paslaugomis. Didelė dalyvių dalis iki šiol nebuvo naudojęsi konkrečiomis VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamomis paslaugomis.

14 pav. Naudojimosi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugomis dažnumas

Devintasis anketos klausimas į tyrimą buvo įtrauktas todėl, kad buvo siekta įvertinti atskirų VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugų efektyvumą paslaugų vartotojų požiūriu. Atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą pasiskirstymas atspindi 10 lentelėje.

10 lentelė

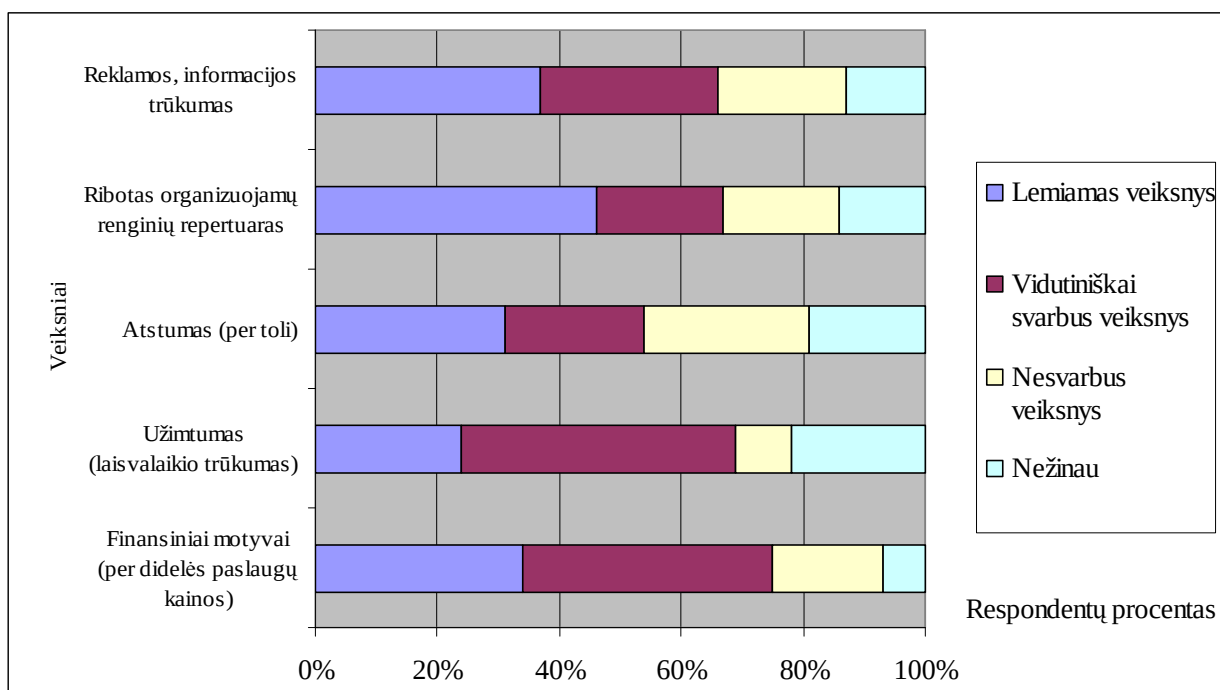
Atskirų VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamų paslaugų efektyvumo vertinimas

	Labai patinka	Vertinu vidutiniškai	Nepatinka	Nežinau	Viso:
salių nuoma	2	19	22	57	100
baseino veikla	61	23	9	7	100
patalpų nuoma	27	36	9	28	100
reklamos paslaugos	6	27	13	54	100
kitos paslaugos (dušai, transliacijos ir kt.)	8	19	17	56	100

Taigi, nustatyta, jog baseino paslaugos yra iš visų devintajame anketos klausime pateiktų geriausiai tyrimo respondentų vertinamos paslaugos. Vertindami salių nuomos paslaugos efektyvumą daugiau nei pusė visų respondentų (57 proc.) pasirinko atsakymo variantą „nežinau“, o 22 proc. teigė, jog ši paslauga jiems nepatinka.

Tokių salių nuomos paslaugos įvertinimų pasiskirstymą lėmė tai, jog VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ salių nuomos paslaugų teikimo nelaiko savo pagrindine veikla, todėl natūraliai skiria šios paslaugos tobulinimui mažiau dėmesio. O be to, tyrimo dalyviams buvo kebloka objektyviai įvertinti šios paslaugos efektyvumą, kadangi 61 tyrimo dalyvis iki šiol nesinaudojo salės nuomos paslauga. Patalpų nuomos, kaip atskiros VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamos paslaugos efektyvumą galima būtų vertinti vidutiniškai, kadangi būtent taip paslaugą įvertino didžioji dalis tyrimo respondentų (36 proc.). Reklamos paslaugų efektyvumo įvertinimas beveik analogiškas salių nuomos paslaugos įvertinimui – daugiau nei pusė visų tyrimo dalyvių (54 proc.) nurodė, jog nežino kaip vertinti minėtos paslaugos efektyvumą.

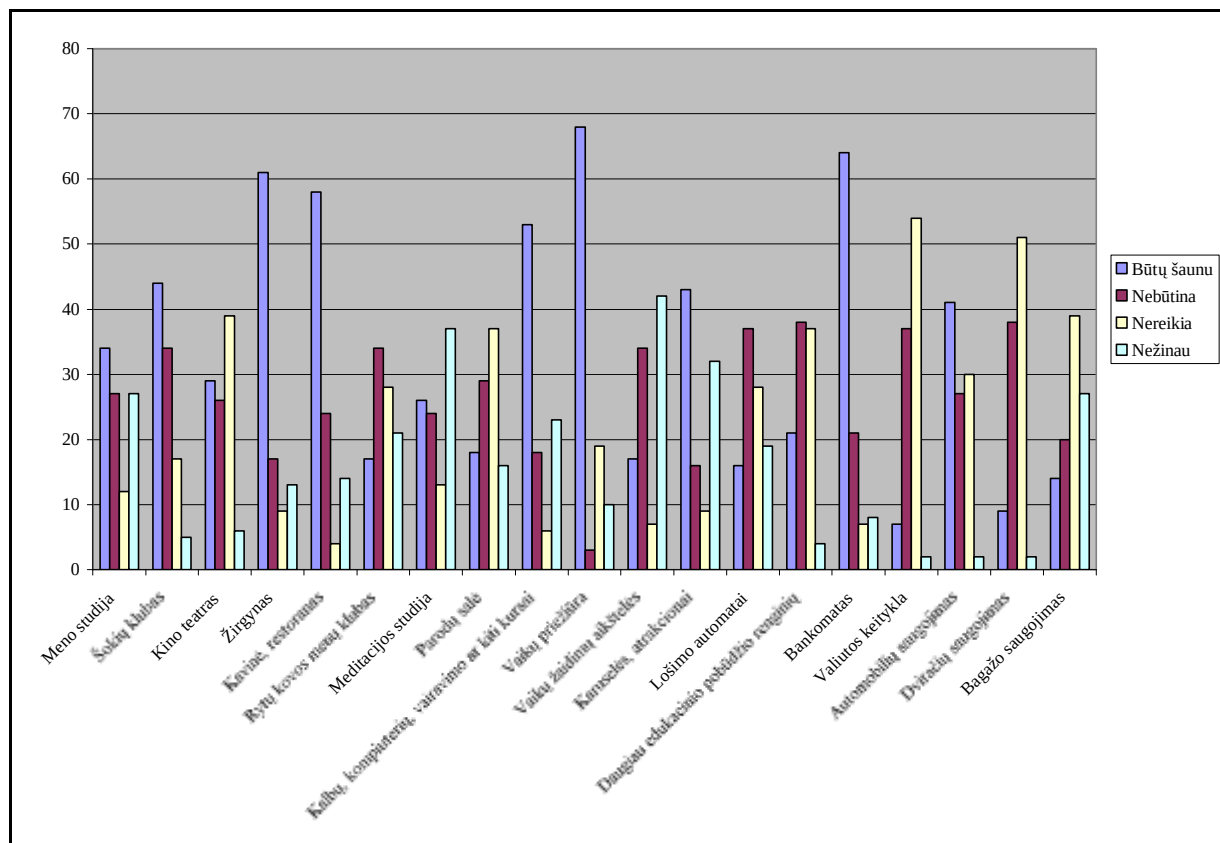
Esminių trukdžių, ribojančių respondentų lankymąsi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“, įvardijimas. Dešimtuoju tyrimo anketos klausimu respondentų teirautasi, kokie esminiai veiksniai riboja jų aktyvesnį lankymąsi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“. Išanalizavus atsakymų į šį tyrimo klausimą rezultatus, nustatyta, jog didžiausią lemiamą įtaką daro ribotas organizuojamų renginių repertuaras (žr. 15 pav.).

15 pav. Respondentų lankymasi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ ribojantys veiksniai

Svarbūs veiksniai – tai finansiniai motyvai bei užimtumas (laisvalaikio trūkumas), tačiau pastarasis veiksnys kai kuriems respondentams pasirodė visiškai nesvarbus.

Papildomų pramogų pageidavimai. Tam, kad VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ veikla būtų tobulinama tinkama linkme, būtina atlikti naujų paslaugų poreikio įvertinimą. Todėl paskutiniuoju tyrimo anketos klausimu respondentų teirautasi, kokių papildomų paslaugų jie norėtų sulaukti centre. Atsakymų į šį tyrimo anketos klausimą rezultatai 16 paveiksle.

16 pav. **Papildomų paslaugų poreikio įvertinimas**

Taigi, nustatyta, jog paslaugų vartotojams aktualiausios būtų vaikų priežiūros, bankomato, žirgyno bei kavinės ir restorano paslaugos, o kaip mažiausiai reikalingas respondentai įvertino valiutos keityklos bei dviračių ir багаžo saugojimo paslaugas.

Atliktas VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ teikiamų paslaugų poreikio įvertinimo tyrimas atskleidė, jog studentai – tyrimo respondentai – nėra pakankamai informuoti apie centro teikiamas rekreacines paslaugas, tačiau tai nėra esminis trukdis ribojantis studentų lankymąsi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“, - prie esminių trukdžių būtų galima priskirti organizuojamų

renginių repertuaro ribotumą. Nustačius respondentų požiūriu reikalingiausias naujas paslaugas, tikslinga pateikti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ rekomendacijas ateities veiklos kryptims.

IŠVADOS

- 1) Rekreacijos samprata ir turinys mokslinėje literatūroje yra suformuota, kas lengvina šios veiklos sričių struktūrizavimą.
- 2) Rekreacijos ištekliai kaip viena iš sistemos sudėtinių dalių Lietuvoje yra pakankami visokeriopai rekreacijos plėtrai. Rekreacijos ir turizmo sąveikos proceso pasekmėje formuojasi tokios turizmo formos kaip rekreacinis turizmas bei kaimo turizmas.
- 3) Lyginamuoju metodu analizuota rekreacijos raida rodo spartų, bet vis dar nepakankamą jos vystymąsi Lietuvoje pastarąjį dešimtmetį.
- 4) Išanalizuotos rekreacijos sistemos plėtros perspektyvos Lietuvoje ir nustatyta, kad rekreacijos plėtros tikslų siekimas bendroje ūkio struktūroje turi įtakos ir tampriai siejasi su kitų ūkio šakų strategijomis bei jose numatytais veiksmais ir priemonėmis. Rekreacijos plėtra siejasi su tokiais valstybės veiklos sektoriais kaip *aplinkos apsauga, transporto plėtra, žemės ūkiu, regionų plėtra, smulkaus ir vidutinio verslo plėtra*. Efektyvi rekreacijos plėtra galima tik turint subalansuotą visų lygių organizacinę struktūrą ir tvirtus koordinavimo ryšius.
- 5) VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centras“ sudaro trys pagrindiniai struktūriniai vienetai: sporto centras, sporto rūmai bei stadionas, teikiantys visuomenei platų spektrą paslaugų. Pagrindinis VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ tikslas – sportinių ir kultūrinių renginių organizavimas, materialinės bazės priežiūra bei plėtimas, turimų sportinių objektų nuoma.
- 6) Įstaiga užsiima įstatymų nedraudžiama ūkine komercine veikla, kuri yra neatsiejamai susijusi su jos veiklos tikslais: sporto mokyklų ir klubų veikla; sportinė veikla; sporto arenų ir stadionų veikla; kita sportinė veikla; šaudyklų veikla; sveikos gyvensenos propagavimas.
- 7) Viešoji įstaiga turi keletą veiklos sričių, kurios yra susijusios su komercine veikla, kas garantuoja nors ir nedideles, bet stabilias pajamas.
- 8) Tyrimu nustatyta, kad pagrindiniai centro lankytojai yra 30-36 metų amžiaus žmonės.
- 9) Didžiausia respondentų dalis yra studentai, kurie centre lankosi 2-3 valandas per savaitę, kurių vidutinės pajamos yra 500 Lt.;
- 10) Tyrimu nustatyta, kad daugiausia naudojamosi baseino paslaugomis ir mažiausiai – sporto salių nuoma;
- 11) Nustatyta, kad VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugų vartotojai nėra pakankamai informuojami apie centro veiklą, todėl lemiamą įtaką apsilankymui rekreacijos centre daro reikšminga draugų ir artimųjų informacija.

- 12) Pagrindinės problemos, trikdančios efektyvų viešosios įstaigos darbą yra: vaikų priežiūros problema, bankomato, restorano bei žirgyno nebuvimas.
- 13) Tyrimo metu gauti duomenys patvirtina mūsų iškeltą hipotezę, kad viešosios įstaigos lankytojai nėra pakankamai informuojami apie centro teikiamas paslaugas, todėl aktyviai nedalyvauja jo veikloje.

REKOMENDACIJOS

- 1) Tam, kad teikiamų paslaugų kokybė gerėtų, būtina kelti VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ dirbančių pedagogų kvalifikaciją;
- 2) VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centrui“ rekomenduojama aktyvinti bendradarbiavimą su Lietuvos mokyklomis organizuojant vaikų ir studentų laisvalaikio praleidimo formas.
- 3) Centro pedagogams rekomenduojama aktyviau bendrauti su mokinių, lankančių treniruotes VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“, tėvais, kadangi tai teigiama linkme paveiktų motyvacijos sportuoti didinimą šeimoje.
- 4) Siekiant didinti potencialių VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugų vartotojų informuotumą apie centro teikiamas paslaugas rekomenduojama organizacijai aktyviai dalyvauti turizmo parodose rengiamose Lietuvos bei tarptautiniu mastu;
- 5) Informaciniai, pažintiniai leidiniai – labai svarbi priemonė, supažindinanti vietas ir užsienio lankytojus su centro teikiamomis paslaugomis, todėl rekomenduojama skirti daugiau finansinių išteklių tokių leidinių leidybai;
- 6) Siekiant aktyviau informuoti vartotojus apie teikiamų paslaugų spektrą bei paslaugų kainas, rekomenduotina aktyvinti bendradarbiavimą su žiniasklaida – išnaudoti užsakomųjų straipsnių vietiniuose Alytaus miesto laikraščiuose bei regioniniuose Lietuvos spaudiniuose galimybes, organizacijoje būtina įsteigti atstovo viešiesiems ryšiams pareigybę;
- 7) Atliktas tyrimas atskleidė, jog tyrimo respondentų nuomone, tikslingiausia centre būtų įkurti meno studiją, žirgyną, kavinę (restoraną) bei vaikų priežiūros centrą. Todėl, šio darbo autoriaus nuomone, toks paslaugų komplekso papildymas būtinas. Itin aktualus meno studijos įkūrimo pasiūlymas, kadangi įkūrus minėtąją studiją būtų ugdomi studentų meniniai gebėjimai, kūrybiškumas.

LITERATŪRA

1. Anglų-lietuvių kalbų žodynas (1997). - Vilnius.
2. Astromskienė, A., Sirusienė, R. (2002) Poilsis kaime. Knyga sodybų šeimininkams. – Kaunas: LR žemės ūkio rūmai. Lietuvos kaimo turizmo asociacija..
3. Bowen, J., Makens, J., Kotler, P. (1996) Marketing for Hospitality and Tourism.- New Jersey: Prentice Hall, Inc.
4. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas/ Lietuvių kalbos institutas; redaktorių kolegija: Stasys Keinys (vyr. redaktorius)...[et.al.].-4-asis leidimas (2000). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidyklos institutas.
5. Damulienė, A. (1996) Paslaugų marketingas. Turizmas.- Vilnius: Lietuvos informacijos institutas.
6. Dvilevičienė. D. (1997) Kelionių paslaugų industrija ir komercija.- Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
7. Edginton, Ch. R., Williams, J.G. (1978) Productive Management of Leisure service Organizations: A Behavioral Approach. USA: John Willey&Sons, Inc.
8. Vainienė, I. (2001) Kaimo turizmo organizavimas: [mokymo priemonė]. Vilnius: Eugrimas.
9. Kinduryš, V. (1998) Paslaugų marketingas: Teorija ir praktika. Vilnius: VU leidykla.
10. Kirstukas, J. (2002) Kaimo vietovių regioniniai tipai ir jų plėtros rėmimas // Tiltai. Humanitariniai ir socialiniai mokslai. Nr. 3 (20) Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
11. Ligeikienė, R.A. (1998) Turizmo įtaka šalies ekonominei plėtrai // Ekonomikos reforma rytų ir vidurio Lietuvoje. Klaipėda.
12. Miknius, R. (2002) Svetingas viešbutis – sėkmingas verslas. Vilnius: Vyturys.
13. Norkaitienė, M., Šepetytė, R., Šimėnaitė, Z. (2000) Mokomas lietuvių kalbos žodynas. Vilnius: Baltos lankos.
14. Svetikienė, I. (2002) Turizmo marketingas. Vilnius: Vilniaus kolegija.
15. Bendorienė, A., Bogušienė, v., Dagytė, E. ir kt. (2001) Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Alma litera.
16. McCool, S.F., Moisey, R. (2001) Tourism, recreation, and sustainability: linking culture and the environment. UK: CAB International.
17. Grecevičius, P., Armaitienė, A. ir kt. (2002) Turizmas. Kaunas: Kauno kolegijos leidybos centras.
18. Urbonavičius, S. (1997) Marketingo pagrindai. Vilnius: Pačiolis.

19. Valančiauskaitė, V., Kinčiūtė, V. (2002) Kaimo turizmo rinkodaros aspektai // Tiltai. Humanitariniai ir socialiniai mokslai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
20. Vitkienė, E. (2002) Rekreacija. Klaipėda: S. Jokužio leidykla – spaustuvė.
21. Vyšniauskienė, D., Kundrotas, V. (1999) Verslo etika. Kaunas: Technologija.
22. Wallentin, Ch., Bragee, I. (1991) Ekonomernas uppslagsbok. Malmö: Bäcklunds Tryckeri AB.
23. Žalienė, I., Sabaliauskaitė, A. (2002) Pasaulio ir Lietuvos turizmo raida. Mokomoji priemonė. Kaunas: LKKA.
24. (1995) Pažintis su Lietuva: Lankytinos vietos, turizmo paslaugos. Vilnius: Kraštotvarka.
25. (1998) Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas // Valstybės žinios. Nr. 32-852. Vilnius.
26. (1998) Pranulis, V., Marketingo tyrimai. Vilnius: Kronta.
27. (2000) Poilsis kaime: Kaimo sodybų rezervavimo sistema. Vilnius: Lietuvos Turizmo fondas.
28. (2003) Poilsis kaime. Kaunas: LR žemės ūkio rūmai.
29. (2004) Lietuvos Respublikos vešųjų įstaigų įstatymas // Valstybės žinios. Nr. 25 – 752. Vilnius.
30. Балабанов, И.Т., Балабанов, А.И. (2000) Экономика туризма: учебное пособие. Москва: Финансы и статистика.
31. Гуляев, В. Ф. (1998) Новые информационные технологии в туризме. Москва: Приоп.
32. Кабушкин, Н.И. (1999) Менеджмент туризма: учебное пособие. Москва: Ось-89.
33. Сапрунова, В. (1997) Туризм: эволюция, структура, маркетинг. Москва, 1997.
34. Baroniūnas, B. Saugomose teritorijose. Nacionaliniai ir regioniniai parkai [žiūrėta 2005.02.19]. Prieiga per internetą: <<http://www.lvmi.lt/lmis/straipsniai/baroniunas.htm>>
35. Lietuvos turizmo plėtros dešimtmetis. [žiūrėta 2005.03.19]. Prieiga per internetą: <www.tourism.lt>
36. Nacionalinė plėtros programa 2003-2006 m.: Projektas. [žiūrėta 2005.04.12]. Prieiga per internetą: <www.tourism.lt>
35. Saugomos teritorijos ir rekreacija. [žiūrėta 2005.03.06]. Prieiga per internetą: <www.kam.lt>
Turizmo plėtros iki 2015 metų strategija [žiūrėta 2005.02.12]. Prieiga per internetą: <<http://www.geocities.com/turistee/pletra.htm>>

PRIEDAI

1 priedas

VŠĮ “Alytaus sporto ir rekreacijos centro” darbuotojų skaičius pagal etatus

Eil.NR.	Pareigybės pavadinimas	Etatų sk.
1	Generalinis direktorius	1
2	Direktorius sportui	1
3	Vyr.finansininkas	1
4	Direktorius sporto bazėms	1
5	Direkt.pavaduotojas ugdymui	2
6	Vedėjai bazių	4
7	Buhalteriai	2
8	Kasininkas	1
9	Sekretorės	2
10	Metodininkai	2
11	Elektrikas-ventiliatorininkas	2,5
12	Elektrikas radiotechnikas	2
13	Šaltkalvis-santechnikas	3
14	Stalius	3
15	Chloruotojas	1
16	Vairuotojas	1
17	Dviračių remontininkas	1
18	Ginklų remontininkas	1
19	Kiemsargis	5
20	Valytojos	14
21	Renginių organizatorius	1
22	Programų kūrėjas	1
23	Dailininkas	1
24	Vejų ir dangų prižiūrėtojas	1
25	Budintis-rūbininkas-sargas	5
26	Šaltkalvis-suvirintojas	2
	VISO:	61,5

Baseino aptarnaujantis personalas

1	Rūbininkai	4
2	Gelbėtojai	2
3	Medicinos seserys	2
4	Kasininkas-apsk.-registratorius	4
5	Valytojos baseinui	3
	VISO:	15

Sporto medicinos kabinetas

1	Gydytoja	1,5
	Priedas kabineto vedėja	
2	Medicinos sesuo	1
	VISO:	2,5

Tyrimo anketa

Gerbiamas Respondente,

Šis tyrimas atliekamas (A.Statkaus, Šiaulių Universiteto edukologijos magistratūros studento, rašant kvalifikacinį darbą) siekiant įvertinti VŠĮ "Alytaus sporto ir rekreacijos centro" teikiamų paslaugų poreikį ir tolesnes centro tobulinimo kryptis. Tikimasi, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti teisingus ir objektyvius tyrimo rezultatus. Atidžiai perskaitykite kiekvieną teiginį ir pasirinkite Jums priimtinausią variantą (-us) ir/arba įrašykite savo komentarą. Kviečiame bendradarbiauti.

ANKETA yra ANONIMINĖ!

Nei vardo, nei pavardės žymėti nereikia!

Tyrimo rezultatai bus pateikti tik apibendrinti, t.y. atskirų respondentų pavieniai duomenys tyrimo ataskaitoje nebus pateikiami.

Jums tinkančius atsakymus įrašykite arba žymėkite šitaip: ✕

Asmens duomenys:

Lytis: a) Vyras; b) Moteris

Amžius: a) 18-21; b) 22-25; c) 26-29; d) daugiau negu 30.

Jūs studijuojate: a) universitete; b) kolegijoje; c) kitoje mokymosi įstaigoje.

Mokymosi įstaigos (universiteto, kolegijos ar kt. pavadinimas):

Jūsų mėnesinės pajamos: a) iki 500Lt.; b) 500-1000Lt.; c) daugiau negu 1000Lt.

Iš jų laisvalaikiui skiriate (įrašykite proc.) _____

1. Kiek vidutiniškai laisvo laiko Jūs turite per savaitę?

- ☐ daugiau nei 18 valandų;
- ☐ 12 - 18 valandų;
- ☐ 6 – 12 valandų;
- ☐ 2 – 6 valandas;
- ☐ mažiau nei 2 valandas.

2. Kaip manote, ar Jūsų mieste pakanka rekreacine veikla užsiimančių įstaigų?

- ☐ Taip; ☐ Nežinau.
☐ Ne;

3. Kaip manote ar Jūsų mieste pakanka:

	Taip	Ne	Nežinau
Sportinių kultūrinių renginių			
Pramoginių renginių			
Švietėjiškos veiklos			

4. Kaip dažnai tenka lankytis VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“?

- ☐ kartą per savaitę ar dažniau; ☐ teko lankytis tik keletą kartų;
☐ kartą per mėnesį ar dažniau; ☐ teko lankytis tik 1 kartą;
☐ kartą per pusmetį ar dažniau; ☐ neteko lankytis.

5. Lankymosi VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“ trukmė:

- ☐ 1-2 val.; ☐ 5-6 val;
☐ 3-4 val.; ☐ Per 6 val.

6. Apsisprendimą apsilankyti įtakoje veiksniai:

- ☐ ankstesnis lankymasis; ☐ reklama spaudoje;
☐ draugų / artimųjų įtaka; ☐ internetas;
☐ kelionių organizatoriai; ☐ reklaminiai plakatai / stendai.
☐ TV / Radijo reklama;

7. Ar pakanka informacijos apie įstaigos veiklą?

	Pakanka	Nepakanka	Nežinau
Mieste			
Lietuvoje			
Gyvenamoje vietoje			
Įstaigos teritorijoje			
Žiniasklaidoje			

8. Kaip dažnai tenka naudotis VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugomis?

	Kartą per savaitę ar dažniau	Kartą per mėnesį ar dažniau	Kartą per pusmetį ar dažniau	Teko naudotis tik keletą kartų	Teko naudotis tik 1 kartą	Neteko naudotis
Sportas (boksas, lengvoji atletika, dziudo ir kt.)						
Salių nuoma						
Baseino veikla						
Patalpų nuoma						
Reklamos paslaugos						
Kitos paslaugos (dušai, transliacijos ir kt.)						

9. Įvertinkite atskirų VŠĮ „Alytaus sporto ir rekreacijos centro“ paslaugų atraktyvumą:

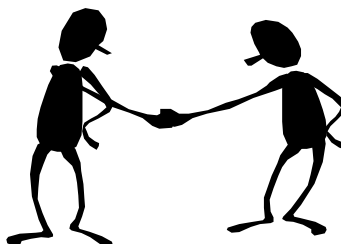
	Labai patinka	Vertinu vidutiniškai	Nepatinka	Nežinau
Salių nuoma				
Baseino veikla				
Patalpų nuoma				
Reklamos paslaugos				
Kitos paslaugos (dušai, transliacijos ir kt.)				

10. Įvertinkite esminius trukdžius, ribojančius Jūsų lankymąsi „Alytaus sporto ir rekreacijos centre“:

	Lemiamas veiksnys	Vidutiniškai svarbus veiksnys	Nesvarbus veiksnys	Nežinau
Finansiniai motyvai (per didelės paslaugų kainos)				
Užimtumas (laisvalaikio trūkumas)				
Atstumas (per toli)				
Ribotas organizuojamų renginių repertuaras				
Reklamos, informacijos trūkumas				

11. Papildomų pramogų pageidavimai:

	Būtų šaunu	Nebūtina	Nereikia	Nežinau
Meno studija				
Šokių klubas				
Kino teatras				
Žirgynas				
Kavinė, restoranas				
Rytų kovos menų klubas				
Meditacijos studija				
Parodų salė				
Kalbų, kompiuterių, vairavimo ar kiti kursai				
Vaikų priežiūra				
Vaikų žaidimų aikštelės				
Karuselės, atrakcionai				
Lošimo automatai				
Daugiau edukacinio pobūdžio renginių				
Bankomatas				
Valiutos keitykla				
Automobilių saugojimas				
Dviračių saugojimas				
Bagažo saugojimas				

Dėkojame už atsakymus. Linkime sėkmės.